

מפתחות

רשימת ערכי המפתחות

גרות	אב בית דין
דגלים	אב ואם - אב ובן
דוד המלך	אבידה
דור המדבר	אברהם אבינו
דיחוי	אוכל
דיינים	אונס
דיני נפשות	אורים ותומים
הוראה	אחיתופל
הקדש	איש קודם לאשה
חזקה	אישות
חזקיהו המלך	אמונה
חצי שיעור	אמרכל
יהואחז המלך בן יהוא	אפרים ומנשה
יהודה (שבט)	ארון
יהושע	ארץ ישראל
יהרג ובל יעבור	אשה
יואב בן צרוי	בהמה טמאה
ירבעם	ביאת מקדש
ירושה	בנות צלפחד
ירושלים	בני קטורה
ירמיהו	גוי, בן נח
ישעיהו	גורל
כבוד הבריות	גזבר
כהונה	גיד הנשה
כהן גדול	גר תושב

מיניו וסילוקו	נשיא הסנהדרין
גדלו משל אחיו	מהותו
כבוד כהן גדול	התנאי של שבט יהודה
כבודו נגד כבוד אחרים, קדימתו לאחרים	דינים שונים הנוהגים בו
קרבנותיו (אשם, משיח בע"ז, עולה ויורד)	כבוד נשיא
מרובה בגדים	שעיר נשיא (מלך)
משוח שעבר	נשיא שבט
כיבוד אב ואם	נתין
לויים	סגן
מדין	סמיכה להוראה
מומר	סנהדרין
מופלא שבבית דין	ספקות
מילה	עבד כנעני
מלאך	עבודה
מלך	עבודה זרה
כללי	עבירות
מיניו וסילוק מלך	עדות
גדלו משל אחיו	עמידה
כבודו ומוראו	עד תלמיד חכם, או מלך, או כהן גדול
כבודו נגד כבוד אחרים, וכן קדימתו לאחרים	עונשים
להעיד	עיקרי הדת
ממזר	עיר הנדחת
מעילה	עלי הכהן
מצוות	עם הארץ
מצורע	עקירת דבר מן התורה
מרגלים	עשה דוחה לא תעשה
מרה	צדיק
משה רבינו	צדקה
משוח מלחמה	ציבור
משיחה	קדשים - קרבנות
מתעסק	דיני קדימה לענין הקרבת קרבנות שונים
נביא	אכילת קדשים
נגעים	קהל
נדה	קטורה
	קידוש החודש
	קיום מצות

קרבן שעיר נשיא	קנס
ראש ישיבה	קרבן אשם
רב ותלמיד	קרבן אשם תלוי
רוב	קרבן חטאת יחיד
ריש גלותא	מצות הבאתה
שאול המלך	חטאת על עשה
שבועה	חטאת שמתו בעלי'
שבטים	יחיד התולה בב"ד
שבע בן בכרי	מומר
שבת קודש	חיוב חטאת בכהן גדול
שכחה	חיוב חטאת במשוח מלחמה
שכר ועונש	קרבן עולה ויורד
שלמה המלך	קרבן פסח
שמואל הרמתי	קרבן פר העלם דבר של ציבור
שמן המשחה - משיחה	כללי
כללי	בהוראת איזה ב"ד
דיני השמן	גדר רוב ציבור
את מי מושחים למלכות	הצטרפות לרוב ציבור
כיצד מושחים	מי הוא בעל הקרבן, ב"ד או ציבור, ומי מתכפר
שמעי בן גרא	גרירה
תורה	דיני ההוראה והידיעה
תלמיד	מי מקריבו
תלמיד חכם	קרבן פר כהן המשיח
כללי	כללי
כבוד תלמיד חכם	איזה סוג כהן גדול
תלמיד חכם וכהן גדול מי עדיף	חטא עם הציבור
תלמיד חכם ומלך מי עדיף	חטא ונתמנה
תמר (כלת יהודה)	מי מקריבו
תרי"ג מצות	קרבן ציבור

מפתחות

אוכל משכח גם דברים בטלים ולא רק
דברי תורה.
קפ"ב.

אונס

בענין אם חייבים להפריש מי שעובר
באונס.
ט' (בהערה).

אורים ותומים

בענין אם החלוקות של ארץ ישראל
למשפחות וגברים היו על פי ב"ד של ע"א,
וגורל, ואורים ותומים, ומעמד כל ישראל.
ס"ט קטע "ונראה שכוונתו" וקטע
אחרון [גורל ואורים ותומים].

אחיתופל

בענין מה שקרא אותו דוד המלך רבו,
ולבסוף חבירו, ולבסוף תלמידו.
ק"ד.

איש קודם לאשה

הטעם של הרמב"ם שאיש קודם לאשה
להחיות ולהשיב אבידה הוא כי איש שייך
במצות טפי, וטעמו של המקומי שדה
שאיש מסוגל להיות קדוש אבל אשה יכולה
להשיג רק טהרה.
ק"ס.

בענין אם איש קודם גם לנשים הרבה, וכן
לאשה מעוברת.

קס"א.

דברי שו"ת יעב"ץ בענין ילד וילדה העומדים
בשמד ואפשר להציל רק אחד מהם.

קס"א.

בענין אם קטן קודם לאשה גדולה.

קס"ב.

בענין מה שהרמב"ם השמיט הדין שאיש
קודם לאשה.

קס"ב.

אב בית דין

מהותו.
קפ"ד.

אב ואם - בן ובת

"הי' הוא ואביו ורבו בשבי, הוא קודם
לרבו, ורבו קודם לאביו, אמו קודמת
לכולם" (דף י"ג ע"א): הטעם למה אמו
קודמת.
קס"ה.

דברי הירושלמי שהוא קודם לאמו.
קס"ה.

אבידה

דברי הרמב"ם בפיה"מ שאם אבידת חבירו
שוה יותר משלו, של חבירו קודמת.
קס"ה.

אברהם אבינו

בענין אם אברהם קיים כל התורה רק לאחר
שמל.

צ"ה (קטע "והנה מה שתירצו").

הדרך שהי' נחשב ישראל רק לאחר שמל.

צ"ה (קטע "והנה מה שתירצו").

בענין אם האבות קיימו כל התורה רק
בארץ ישראל.

צ"ה (קטע "והנה מה שתירצו").

אוכל

בענין אם העושה את הדברים שמוזכרים
בדף י"ג ע"ב שמשכחים את הלימוד, כגון
אוכל ממה שעכבר אוכל, הרי הוא עובר
בהלאו על שכחת התורה.
קפ"ב.

בענין אם הדברים הנ"ל משכחים את
התורה בדרך הטבע או בדרכים סגוליים.
קפ"ב.

דברי הספר חסידים שהאוכל ממה שעכבר

אפרים ומנשה

בענין מה שכתוב ומולדתך אשר הולדת אחריהם לך יהיו וגו', ופירש"י וז"ל, אם תוליד עוד לא יהיו במנין בני אלא בתוך שבטי אפרים ומנשה עכ"ל: איך מחליטים אם בכלל אפרים או בכלל מנשה. ע"א*.

בענין מה שמבואר בספר יהושע שבתחילה כשהשתתפו אפרים ומנשה בהגורל על ארץ ישראל עם יתר השבטים נטלו שניהם יחד בתורת שבט יוסף, ורק לאחר שזכו באותו חלק שוב הטילו עליו גורל ביניהם. ס"ט (קטע "והנה לאאורה").

הדרך שאע"פ שהיו נחשבים לענין נחלה כב' שבטים אבל אכתי לא נתבטל השם של שבט יוסף, רק שבשאר שבטים נאמר שהשבט מתחלק למשפחות, ואילו הכא נתחדש שבתוך שבט יוסף כלולים עוד שני שבטים.

ס"ט (קטע "ונראה מזה"), ע"א, ע"א*.

שלפי הנ"ל החלקים של אפרים ומנשה היו נחשבים גם החלקים של שבט יוסף כולו. ס"ט (קטע "ונראה מזה"), ע"א*.

בענין שהסיבת נחלה ממנשה לשבט אחר הי' נחשב הפסד לכל שבט יוסף ולא רק לשבט מנשה. ע"א*.

הדרך שיש דינים שהם הקובעים של השם שבט, ויש סוג אחר של דינים שמתרחשים ובאים על שם שבט גמור. ומה שדורשים לנחלה הקשיתיו (לאפרים ומנשה) לראובן ושמעון ולא לדבר אחר הרי זה קאי רק על הסוג הראשון, אבל כל הדינים שמתרחשים ובאים על שם של שבט גמור הרי הם חלים על אפרים ומנשה כל אחד לחוד.

ע' (קטע "אמנם נראה" ולהלן שם), ע"א*, ע"א.

בענין הא דנחשבו אפרים ומנשה כשני שבטים לענין דגלים.

ע' (קטע "אמנם נראה" וקטע "ולפי זה י"ל").

שאשה קודמת לאיש למאכל כי אין דרכה לחזור על הפתחים. קס"ג.

הדרך שאשה קודמת לאיש לכסות אפילו היכא שאי אפשר להאיש לחזור על הפתחים משום שבושת גופה מרובה. קס"ג.

דברי הירושלמי שאם שניהם עומדים בקלון איש קודם לאשה כי איש אין דרכו לכך. קס"ד.

בענין שאם היו הוא ואביו ואמו ורבו בשבי, אמו קודמת לכולם לפדות. קס"ה.

דברי הירושלמי שכסות אשת חבר קודמת לחיי עם הארץ. קס"ה.

אישות

בענין אם הטעם למה התירוה ב"ד לינשא ונישאת ואח"כ בא בעלה הרי היא פטורה מחטאת הרי זה משום שיחיד התולה בב"ד פטור או האם זה מפני שעקרו את הנישואין. א' סק"ב (קטע "ברם" וקטע אחרון).

הדרך שבהציוו של התירוה לינשא ונישאת הרי זה נחשב שעשתה על פי ב"ד הגדול משום שתחילת התקנה היתה על פי ב"ד הגדול.

א' סק"ב (קטע "גם י"ל"), י"ד.

אמונה

דברי הרמב"ן שהטעם למה לא מנה הבה"ג את אנכי ה' אלוקיך בכלל התרי"ג מצות הרי זה משום שהמושג "מצוה" מתחיל רק לאחר שמודים במציאותו של זה שצוה. צ"ד.

אמרכל

בענין המהות של אמרכל. קע"ד.

בענין אם הוא יכול להיות ישראל. קע"ג.

ארץ ישראל

בענין אם האבות קיימו כל התורה רק בארץ ישראל.
צ"ה (קטע "והנה מה שתירצו").

בענין אם החלוקות של ארץ ישראל למשפחות וגברים היו על פי ב"ד של ע"א, וגורל, ואורים ותומים, ומעמד כל ישראל. בס"ט קטע "ונראה שכוונתו" וקטע אחרון [גורל ואורים ותומים].

דברי הכפתור ופרח (והרדב"ז) שהמקומות שלא קידשו עולי בבל (אבל קידשום עולי מצרים), אע"פ שאין בהם קדושה לענין תו"מ ומקצת דברים, אבל לענין מינוי סמוכין שיכולים לעשות כן רק בארץ ישראל, ולענין מעלת הדר בארץ ישראל, ולענין מעלת הנקבר בה, וכן לענין שאר דיני קדושת ארץ ישראל, הרי הם כארץ ישראל.
י"ט.

"רבי אבהו הוה מנשק כפי דעכו", ו"רבנן כי הוו מפטרי מהדרי בעכו הוו מפטרי מהדרי": בענין אם יש ראי' מזה שנתקדשה בבית שני.
י"ט.

אשה

דברי המרומי שדה שאשה יכולה להשיג רק טהרה ולא קדושה, וקושיות על זה.
ק"ס.

בהמה טמאה

בענין המחלוקת בין רבי יהודה ורבנן בחולין דף ק' אם גיד הנשה נוהג בבהמה טמאה.
צ"ה.

ביאת מקדש

הדרך שהיכא שנכנס למקדש בטומאה הרי זה נקרא שעבר על העשה בקום ועשה בזה שהוא נכנס, ואין זה נקרא שעבר על העשה רק בשוא"ת בזה ששהה שם ולא יצא.
צ"ו.

בענין הא דנחשבו אפרים ומנשה כשני שבטים לענין נשיאים.
ע' (קטע "אמנם נראה" וקטע "ולפי זה י"ל"), ע"א, ע"א.

שמצוה על שבט לודן את שבטו נאמר על אפרים ומנשה כל אחד לחודי'.
ע' (קטע "אמנם נראה" וקטע "ולפי זה י"ל").

ספיקת המנ"ח בענין הא דבעינן בעיר הנדחת שיהיו מדיחי העיר מאותו שבט כמו הנידחים: האם אפרים ומנשה נחשבים לענין זה כשני שבטים או כשבט אחד.
ע' (קטע "ועיין במנחת חינוך" וקטע "ולפי זה שפיר").

בענין שהיו נחשבים שני שבטים לענין הדין שהיו צריכים מנין בהמדבר.
ע' (קטע "ועיין עוד בכמדבר").

ביאור הסוגיא בדף ו' בענין אם אפרים ומנשה נחשבים שבט אחד בנוגע לפר העלם דבר של ציבור או האם נחשבים שני שבטים.
ע' (קטע "ולפי זה י"ל").

בענין למה כששלח משה מרגלים שלח מאפרים ומנשה כל אחד לחודי', ולא שלח מרגל אחד לכל שבט יוסף.
ע' (קטע "ולפי" מובן").

בענין למה במלחמת מדין שלח משה אלף למטה יוסף, ולא אלף לאפרים ואלף למנשה.
ע' (קטע "מיהו לפ"ז").

דברי הגרי"ז "שגמירי דלא כלה שבטא" קאי על אפרים ומנשה כל אחד לחודי'.
ע' ("ועיין עוד בחידושי הגרי"ז").

בענין שלא הותרו בנות צלפחד, שהיו ממנשה, להנשא לבני אפרים.
ע"א*.

ארון

המחלוקת אם הארון ירד עם לבבל או נגזז בימי יאשיהו.
קל"א.

בנות צלפחד

בענין אם בנות צלפחד, שהיו ממנשה, היו מותרות להנשא לבני אפרים.
ע"א*.

בענין שהסיבת נחלתן לשבט אחר היתה נחשבת הפסד לכל שבט יוסף ולא רק לשבט מנשה.
ע"א*.

בני קטורה

שיטת הרמב"ם שבני קטורה נצטוו במילה לדורות, ושיטת רש"י שרק הששה שבהדור הראשון נצטוו.
צ"ה (קטע "והנה מה שתירצו").

גוי בן נח

בענין אם גוי יכול לזכות לכתר תורה.
קפ"א.

דברי רבי מאיר שאפילו גוי שיושב ועוסק בתורה הרי הוא ככהן גדול.
ק"פ סק"ב, קפ"א (קטע "ולפי זה").

שעכו"ם שעוסק בתורה חייב מיתה חוץ מלימוד השבע מצות בני נח דאותן מותר להם ללמוד.

קפ"א (קטע "גם י"ל שרבינו יונה").

שדברי הרמב"ם הידועים בסוף הל' שמיטה ויובל כוללים גם גוי.
קפ"א.

גורל

בענין אם החלוקות של ארץ ישראל למשפחות וגברים היו על פי ב"ד של ע"א, וגורל, ואורים ותומים, ומעמד כל ישראל.
ס"ט קטע "ונראה שכוונתו" וקטע אחרון [גורל ואורים ותומים].

גזבר

בענין כמה גזברין היו בבית המקדש.
קע"ה.

בענין שהיו יכולים להיות ישראלים.
קע"ג.

גיד הנשה

בענין מתי התחיל האיסור של גיד הנשה,

בימי יעקב או בסיני, ואם האיסור התחיל בימי יעקב האם הוא נשנה בסיני.
צ"ה.

בענין המחלוקת בין רבי יהודה ורבנן בחולין דף ק' אם גיד הנשה נוהג בבהמה טמאה.
צ"ה.

גר תושב

דברי הרשב"א שמותר לתת מתנת חנם לגר תושב.
קע"ט (קטע אחרון).

גרות

הסוברים שגר שמל ולא טבל חייב לשמור שבת, דומיא דבני ישראל במרה.
צ"ה (קטע "והנה יש אחרונים").

בענין נתין קודם לגר.
קע"ח.

דברי הרמב"ם בפיה"מ בפ"ג שגר מאומות העולם קודם לגר מצרי ואדומי, וגר מצרי ואדומי קודם לגר עמוני ומואבי.
קע"ז.

שלפי דברי הרמב"ם הנ"ל יש לחקור אם גר מאומות העולם קודם למצרי שלישי דהא גם המצרי מותר לבוא בקהל או האם שם מצרי גרע.
קע"ז.

דגלים

בענין אם דגלים הם מהדברים שמהווים את השם שבט (כי הגדר של שבט אינו דוקא היותם זרעם של אחד מבני יעקב, אלא הגדר של שבט הוא אנשים שמאוגדים יחד עם דגל אחד ונשיא אחד וכדומה), או האם דגלים הוא דין שחל על שבט אחרי שנקבע כבר לשבט.

ע' (קטע "אמנם נראה"), ע"א, ע"א.

בענין הא דאפרים ומנשה נחשבו כשני שבטים לענין דגלים.

ע' (קטע "אמנם נראה" וקטע "ולפי זה י"ל").

דוד המלך

בענין דיני מלכי בית דוד, ע"י בערך מלך.

שדוד הי' גם נביא.

קל"ט בההערה, ק"ע (קטע "ודע שראיית").

שדוד התנהג כמלך והיו פורצים גדר כדי לעשות לו דרך גם לפני שמלך בחברון.

קמ"ד בההערה (קטע "מיהו עיין במה").

בענין אם הי' לדוד דין מלך בהששה חדשים שברח מפני אבשלום, ואם פקע, האם זה הי' בגלל המרידה, או האם בגלל שנצטרע.

ק"י (קטע אחרון), קי"א, קמ"ד ובההערה.

בענין אם הטעם למה באותם ששה חדשים שברח מפני אבשלום הי' דינו בכשבה ושעירה כהדיוט ולא בשעיר נשיא הרי זה משום דין מיוחד בשעיר נשיא (דהיינו משום שחסר התנאי של אין על גביו אלא ה' אלקיו) ואין מזה ראי' שפקע ממנו הדין מלך, או האם הי' בגלל שפקע ממנו אז דין מלך.

ק"י (קטע אחרון), קי"א, קמ"ד בההערה.

הדרך של האבני נזר שלא הי' לדוד דין מלך לפני שקיבלוהו, כי צריכים קבלה, ולכן הוצרך לעוד משיחה מיהודה וישראל לאחר שקיבלוהו, רק שהועילה מה ששמואל משח אותו כדי לחייב את כלל ישראל להמליכו. והשגת בנו של האבני נזר דא"כ למה לא הוצרך לעוד משיחה לאחר המעשה של אבשלום. וכתב דרך אחרת, והיינו שהי' מלך מיד ואין צריכים קבלת העם, ולכן לא הי' זקוק לעוד משיחה אחרי אבשלום, וכל המשיחות שנמשח אחרי שנמשח משמואל היו לפרסומי מילתא לחוד, רק שכל זמן שהי' שאול חי לא היתה מלכותו באיתגליא ומש"ה לא היו נחשבים מורדים במלכות.

ק"י, קמ"ד בההערה (קטע "ועי' באבני נזר" וקטע אחרון).

הדרך שמשחה מועילה על אח"כ אמילו כשאינה מועילה על עכשיו, והוצרך דוד

לעוד משיחה אחרי מות שאול רק מפני המחלוקת.

ק"י (קטע "ואין להקשות"), קמ"ד בההערה (קטע אחרון).

בענין מה שקרא לאחיתופל רבו, ולבסוף קרא אותו חבירו, ולבסוף קרא אותו תלמידו. ק"ד.

בענין אם נפקע מדוד דין מלך כשהושיב את שלמה על כסאו.

ק"י (קטע "וכן יש לעיין" ולהלן ש).

דור המדבר

עיין עוד בערך דגלים.

בענין דינם של שבטי אפרים ומנשה (אם כשבת אחד או כשני שבטים), לענין דגלים, נשיאים, מרגלים, מלחמת מדין, ועוד, ע"י בערך אפרים ומנשה.

דיחוי

בענין דיחוי בגלל "מעם הארץ פרט למומר", או בגלל "זבח רשעים תועבה", ע"י בערך קרבן חטאת יחיד - מומר.

דיינים

ע"י עוד בערכים: נשיא הסנהדרין, מופלא שבבית דין, אב בית דין, סנהדרין, בית דין של כ"ג.

בענין סמיכה, ע"י בערך סמיכה.

בענין מורה הלכה בפני רבו, ע"י בערך רב ותלמיד - מורה הלכה בפני רבו.

דברי הרמב"ן בפרשת שופטים שכמו שהי' ב"ד הגדול לכל ישראל כן הי' ב"ד הגדול מבני השבט לכל שבט ושבט. י"ז.

"שמצוה על שבט לדון את שבטו" חל על אפרים ומנשה כל אחד בנפרד, דהיינו שמצוה על שבט אפרים לדון את בני אפרים ומצוה על שבט מנשה לדון את בני מנשה. ע' (קטע "אמנם נראה" וקטע "ולפי זה י"ל").

"אין לו לדיין אלא מה שענינו רואות", בענין היכא שפסק שלא כדין: האם מיקרי אונס, או האם כל חיובו הוא רק לדון דין תורה שאמת ונכון בעיניו וממילא לא מיקרי בכלל שעשה מעשה איסור.
ט'.

דברי החי' הר"ן על סנהדרין שעמידת הבעל דין בפני ב"ד היא מטעם כבוד ב"ד, ודברי התומים שהיא מטעם כבוד השכינה. ק"א (קטע "והנה יש ליתן עוד טעם" ולהלן שם).

פירושם של רש"י ותוס' ש"מחוקק" דקרא, שיכול להפקיר, וכן להרשות לדון על מנת לפטור מתשלומין אם יטעו, דהיינו מה שנקרא בגמ' "רשות דהתם", הרי זה הנשיא, ודעת הרמב"ם שהכוונה היא לב"ד של ארץ ישראל, ובענין מה היא הכוונה בב"ד של ארץ ישראל.
ק"ל.

עוד בהדרך שלא בעינן (לכה"פ באיסור והיתר) מצד ב"ד שטעו שום מעשה חזרה או סתירת הדין נוסף על מה שידעו שטעו.
ל"ח.

שאם הטא את הדין במזיד אין על זה שם של פסק והוראה.
א' סק"ד.

שאם פסק בלי לעיין ובלי ידיעת הדין, אין על זה שם של פסק והוראה.
א' סק"ד, ל"ו (קטע ראשון).

שאם אחד מהדיינים שתק ולא הורה לא לכאן ולא לכאן הרי הוא כמאן דליתא ובעינן שכולם יורו.
ל"ו (קטע "ברם אע"פ").

שאם טעה בדבר שהצדוקים מודים בו הרי הוא נחשב שוגג קרוב למזיד.
ל"ו (קטע "והנה עיין לקמן בדרך ד"").

בענין אם גם הרכנת הראש חשיבא הוראה.
ל"ד, ל"ו (קטע "ולפ"ז יתכן שבעלמא").

שיטת הרמב"ם שנאמרו שני דינים בענין פסיעה על ראשי עם קדוש, א', בבני

חכמים ותלמידי חכמים, ומותרים הם לפסוע כשיוצאים לצורך העם, ב', בדיין, שאסור אפילו כשיוצא לצורך העם, ודלא כרש"י שסובר שנאמר רק דין אחד.
קפ"ח.

בענין אין מושיבין בסנהדרין זקן וסריס ומי שאין לו בנים.
נ"ב.

בענין אם מעבירין אותו מדיני נפשות היכא שבתחילה הי' בחור ואח"כ נזדקן.
נ"ב (קטע "ועוד י"ל").

הדרך שזקן או מי שאין לו בנים פסול לדיני נפשות רק לכתחילה אבל לא בדיעבד, והדרך שהוא פסול גם בדיעבד, והדרך שאם הוא פסול גם בדיעבד הרי זה גורם שהוא פסול לכל דבר כי אין סומכים אלא מי שראוי לכל דבר, והדרך שצריכים ראוי לכל הדברים רק לכתחילה.
נ"ב (קטע "ועיין בקרן אורה" ולהלן שם).

דיני נפשות

בענין אין מושיבין בסנהדרין זקן וסריס ומי שאין לו בנים.
נ"ב.

בענין אם מעבירין אותו מדיני נפשות היכא שבתחילה הי' בחור ואח"כ נזדקן.
נ"ב (קטע "ועוד י"ל").

הדרך שזקן או מי שאין לו בנים פסול לדיני נפשות רק לכתחילה אבל לא בדיעבד, והדרך שהוא פסול גם בדיעבד, והדרך שאם הוא פסול גם בדיעבד הרי זה גורם שהוא פסול לכל דבר כי אין סומכים אלא מי שראוי לכל דבר, והדרך שצריכים ראוי לכל הדברים רק לכתחילה.
נ"ב (קטע "ועיין בקרן אורה" ולהלן שם).

הוראה

עי' עוד בערכים: בית דין של עשרים ושלשה, דיינים, סמיכה להוראה, סנהדרין.

דברי המהרי"ק ש"כללי דהלכתא", כגון שההלכה היא כרבא נגד אביי, הרי הם רק

יהרג ובל יעבור

דברי הרמב"ם ועוד, שאם אונסין אותו לכפור במציאות ה' או באחדותו, חייב ליהרג. צ"ג.

דברי הריטב"א שחייב למסור נפש אם אונסין אותו לכפור אפילו באות אחת מן התורה, וכן לעבור עבירה מתוך כפירת נתינתה מהקב"ה. צ"ג (קטע "והנה שוב").

הדרך שיש חיוב של יהרג ובל יעבור על כפירה באחד מעיקרי הדת משום דמיקרי אביזרייהו דעבודה זרה. צ"ג.

יואב בן צרוי

בענין מה ששלמה הרג את יואב משום מורד במלכות (סנהדרין דף מ"ט ע"א ותוס' שם): האם ה' נחשב מורד בדוד או מורד בשלמה. קמ"ד בהערה (קטע "ועי' גם").

ירבעם

בענין אם ירבעם ה' חייב לכבד את רחבעם. ק"ד (ק"ע קטע אחרון).

ירושה

דברי האבני נזר ששייך ירושה מחיים. ק"י (קטע "ובאמת נראה").

ירושלים

"בשביל לחלוק לו כבוד לירושלים" (ירושלמי בראש השנה פרק א' הלכה א'). קי"א.

ירמיהו

בענין מה שאמר לצדקיהו המלך אדוני המלך וכיבד אותו בזה. ק"ע (קטע "ועיין בפ"ב").

ישעיהו

בענין מה שלא רצה לבוא לפני חזקיהו. ק"ע (קטע "וע"ע בברכות").

בנוגע לדברים שנוהגים למעשה בזמן הזה, אבל לא נאמרו לענין הלכתא למשיחא. ע"ט (קטע "והנה לקמן בסוגיין").

הקדש

שמעילה בשמן המשחה היא בפרוטה. קמ"ח.

חזקה

בענין אם בספיקא דינא אזלינן בתר חזקה דמעיקרא. מ"ו.
בענין חזקה העשויה להשתנות. מ"ו.

חזקיהו המלך

בענין מה שלא רצה לבוא לפני ישעיהו. ק"ע (וע"ע בברכות").

חצי שיעור

דברי תוס' בשבועות שאפילו אם חצי שיעור אסור מן התורה אבל הרי הוא יותר קל מאיסור עשה. קמ"ה.

יהואחז המלך בן יהוא

משמעות דברי הרמב"ם שיהואחז נמשח בשמן המשחה. קל"א.

יהודה (השבט)

בענין שהנשיא צריך להיות מיהודה, עי' בערך נשיא - מהותו.

יהושע

בענין הדין מלך של יהושע. קל"ט ובהערה שם.

בענין אם נמשח למלכות, ואם לא נמשח למה לא נמשח. קל"ט (קטע "והנה לפי כמה מהדרכים" ולהלן שם).

בענין קירון עור פניו כפני לבנה. קל"ט (קטע "והנה לפי כמה מהדרכים" ולהלן שם).

כבוד הבריות

הדעה בראשונים שהכוונה בזקן ואינו לפי כבודו בקרא דוהתעלמת אינה לזקן שקנה חכמה ומשום כבוד תורתו, אלא הכוונה היא לזקן בעלמא שהוא מכובד בעיני הבריות ומשום כבוד הבריות, ודעת הרא"ש שהכוונה היא לזקן שקנה חכמה ומשום כבוד תורתו.

ק"ב (קטע) "והנה יש" וקטע "ומעתה".

בענין שבהדין של כבוד הבריות נאמר רק דין של פטור אבל אינו חייב להקפיד על כבוד הבריות שלו.

ק"ב (קטע) "והנה לשון".

בענין שנאמרו שני דינים בנוגע להחויב לכבד כהן גדול ומלך ות"ח, דין אחד של כבוד כהן גדול וכבוד מלך וכבוד ת"ח, ודין שני שהכבוד הבריות שלהם הוא יותר גדול. ק"ב.

בענין אם הטעם למה הם פטורים מלהעיד הרי זה משום הדין המיוחד של כבוד מלך וכבוד כהן גדול, או האם זה משום שהכבוד הבריות שלהם הרי הוא יותר גדול, וכן יש לדון כהנ"ל בנוגע למה שתלמיד חכם פטור מלבוא לדון בפני ב"ד דוטר מיני'. ק"ב.

כהונה

בענין שכתר תורה גדול מכתר כהונה (ועי' בערך תורה סק"ב בענין המהות של כתר תורה).

קס"ו, קס"ז.

דברי הרמב"ם בפיה"מ בפ"ג שישאל קודם לחלל. קע"ז.

דברי הרמב"ם בפיה"מ בפ"ג שחלל קודם לשתוקי. קע"ז.

בענין אם הדין של וקדשתו הוא ביסודו דין כבוד השי"ת, או האם הוא דין כבוד לקדושת הכהונה, או האם הוא הכנה

וכניסה לעבודה, דמה שהוא מורם מעם קובע שהוא מיוחד לעבודה.

קנ"ג (קטע ראשון וקטע "והנה הרמב"ם").

גדר "ליטול מנה יפה בראש". קנ"ב.

שאם קרבן חטאת של כהן וקרבן חטאת של ישראל עומדים, חטאתו של הכהן קודם משום וקדשתו.

קנ"ד (קטע אחרון).

דברי הקרן אורה שתינוקו של כהן קודם למול לתינוקו של ישראל משום וקדשתו.

קנ"ד (קטע אחרון).

בענין וקדשתו כלפי כהן בעל מום. קנ"ג (קטע "והנה הרמב"ם").

המחלוקת בין הרמב"ם והמרדכי בענין אם כהן הדיוט יכול למחול על כבודו.

קנ"ג (קטע ראשון וקטע "והנה הרמב"ם").

בענין מה שיכול הכהן לכבד את כל מי שירצה בהכיבוד שמגיע לו משום וקדשתו: האם זה מדין מחילה על כבודו או האם זה משום שייסוד הדין הוא שהכהן הוא הבעלים של הכיבוד.

קנ"ג (קטע "עוד י"ל").

דברי הכסף משנה בשם הריב"ש בשם הראב"ד שאפילו מי שיכול למחול על כבודו (כמו כהן למ"ד שכבודו מחול) אינו יכול למחול על בזיונותו.

ק"ה (קטע "ברם אולי"),

כהן גדול

בענין מה שכהן גדול פטור מחטאת יחיד בשגגת מעשה, עי' בערך קרבן חטאת יחיד - כהן גדול.

בענין החיוב של פר כהן המשיח, עי' בערך קרבן פר כהן המשיח.

בענין אם רק כהן המשיח כשר להקריב פר העלם דבר של ציבור, עי' בערך קרבן פר העלם דבר של ציבור - מי מקריבו.

בענין אם רק כהן המשיח כשר להקריב פר

כהן המשיח, ע"י בערך קרבן פר כהן המשיח - מי מקריבו.

בענין המחלוקת בין רבי שמעון ורבנן בחטא לפני שנתמנה ונודע לו לאחר שנתמנה האם הוא חייב חטאת יחיד או לא, ע"י בערך קרבן שעיר נשיא.

בענין משיחתו, ע"י בערך שמן המשחה - משיחה.

בענין הדין של כהן גדול לענין גלות, ע"י בערך גלות.

בענין כהן גדול ותלמיד חכם מי קודם לענין כבוד ושאר דברים, ע"י בערך תלמיד חכם - תלמיד חכם וכהן גדול מי עדיף.

מינויו וסילוקו

בענין אם רק מרובה בגדים מסתלק בפה או האם גם משוח בשמן המשחה.

ק"ט, קי"ד (קטע "והנה עיין ביומא" ולהלן שם), קט"ו (קטע "והנה ביומא").

בענין אם מעבירין מגדולתו כהן גדול שחטא. קט"ז.

גדלהו משל אחיו

בענין דברי הרמב"ם שהשיעור של גדלהו משל אחיו הוא שיהי' יותר עשיר משאר הכהנים.

ק"ו, ק"ט.

הדרך שת"ק שלא הזכיר שמגדלין אותו משל אחיו, ואחרים שאמרו מגדלין אותו משל אחיו, איירי אחרי המינוי, אבל לפני המינוי לכו"ע צריכים לגדלו. והדרך שאיירי לפני המינוי אבל לאחר המינוי לכו"ע אין חיוב לגדלו. והדרך שפליגי בשניהם. ק"ז.

שגם על מרובה בגדים נאמר הכהן הגדול מאחיו גדלהו משל אחיו.

ק"ה (קטע ראשון וקטע "ולפי זה בודאי").

בענין אם חייבים לגדל מרובה בגדים שעובד גם בציור שיש גם משוח.

ק"ה (קטע "ולפי זה בודאי").

שגם במקדש שני הי' נוהג הדין של הכהן הגדול מאחיו, בנוי וכה וחכמה ועושר, וגדלהו משל אחיו.

ק"ה (קטע ראשון).

שהדין של גדלהו משל אחיו אינו נוהג רק בכהן גדול אלא הרי הוא נוהג גם במלך ובנשיא ובראש ישיבה וכדומה.

ק"ה (קטע "והנה בכמה" ולהלן שם).

בענין מה שהרמב"ם הביא גדלהו משל אחיו רק בכהן גדול.

ק"ה (קטע "ודע").

כבוד כהן גדול

בענין שיש דין מיוחד של כבוד כהן גדול מהא דכתיב והכהן הגדול, וכן יש דין שני שהכבוד הבריות שלו הוא יותר גדול.

ק"ב (קטע "ומעתה" ולהלן שם).

בענין אם הדין המיוחד של כבוד כהונה גדולה הוא לכבוד את הגברא או לכבוד את מדריגתו.

קנ"ג (קטע "והנה הרמב"ם").

בענין דברי רבי יהודה ורבנן בענין אם כהן גדול יכול למחול על כבודו.

ק"ה (קטע "והנה לולא" וקטע "ברם אולי"), קנ"ג (קטע "והנה הרמב"ם").

דברי הכסף משנה בשם הריב"ש בשם הראב"ד שאפילו מי שיכול למחול על כבודו (כמו כהן גדול למ"ד שכבודו מחול) אינו יכול למחול על בזיונותו.

ק"ה (קטע "ברם אולי"), קנ"ג (קטע ראשון).

בענין מה שכהן גדול פטור מלהעיד משום שאינו לפי כבודו, ובענין אם הכוונה היא שהעמידה אינה לפי כבודו או האם הכוונה היא שעצם ההגדת עדות אינה לפי כבודו.

ק"א (קטע "ובלא דברי רש"י").

בענין אם הטעם למה הוא פטור מלהעיד הרי זה משום הדין של כבוד כהן גדול, או האם זה משום שהכבוד הבריות שלו הרי הוא יותר גדול.

ק"ב.

בעלמא, אלא גם בחיוב זה הרי הוא מתחייב בתורת משיח.

פ"ט.

בענין היכא שעבר עבודה זרה קודם משיחתו וכן אחרי משיחתו בהעלם אחד.

פ"ט (קטע "ונראה לומר").

בענין היכא שעבר עבודה זרה כשהי' הדיוט ונודע לו לאחר שנתמנה להיות כהן גדול האם זה נקרא שחטאו וידיעתו בשוה.

פ"ט (קטע "ונראה לומר").

דברי הירושלמי שהיכא שחטא בשמיעת קול או ביטוי שפתים או טומאת מקדש וקדשיו ונודע לו לאחר שנתמנה הרי זה נקרא חטאו וידיעתו בשוה כי גם משיח חייב בקרבן עולה ויורד.

פ"ט (קטע "ועיין בירושלמי").

מרובה בגדים

עי' לעיל בסק"ג.

המחלוקת בענין אם נוהג הדין של מרובה בגדים בזמן שיש שמן המשחה.

ק"ה (קטע "ולפי זה בודאי"), קל"ב.

משוח שעבר

בענין מנלן כל עיקר הדין של משוח שעבר.

קט"ו.

דברי הקרן אורה שקדושת משוח שעבר שוה למשיח גמור.

ע"ח (קטע אחרון), קט"ו (קטע "והנה אם נאמר כהנ"ל").

בענין אם נאמר דין של משוח שעבר גם במרובה בגדים או האם רק במשוח בשמן המשחה.

קט"ו (קטע "והנה אם נאמר שהדין").

דינו של משוח שעבר מחמת קרי, או שעבר מחמת מום, או שנסתלק בפה, לענין קרבן עולה ויורד.

ק"ט.

הדרך שהיכא שעבר מחמת פסול, או משום שהראשון חזר לעבודתו, יש עליו עכשיו דין של משוח שעבר ומביא פר ואסור בכל הדברים שכהן גדול אסור בהם, אבל היכא

שכהן גדול מעיד באיסורין משום שאין חכמה וגו' נגד ה'.

ק"ב (קטע "והנה עיין בתוס' בסנהדרין" וקטע "ואולי").

כבודו נגד כבוד אחרים, קדימתו לאחרים

בענין אם המלך חייב לכבד את הכהן גדול, וכן בענין אם הכהן גדול חייב לכבד את המלך.

קנ"ז, קס"ט.

שלענין השבת אבידה והצלה מלך עדיף מכהן גדול.

קס"ז (קטע "והנה מקרא"), קס"ט.

המשנה בפ"ג דתנן שכ"ג קודם לנביא, ודברי הירושלמי שנביא קודם למשוח מלחמה.

קע"א.

קרבנותיו (אשם, משיח בע"ז, עולה ויורד)

עי' עוד בערך קרבן פר כהן המשיח.

שכהן גדול מתחייב באשם. פ"ז.

הדרך שאפילו לפי רבנן שסוברים שהחויב שעירה של משיח בעבודה זרה איירי בהעלם דבר, אבל מ"מ אין צריכים הוראה במקצת דבר אלא הרי הוא חייב אפילו על עקירת כל הגוף.

פ"ח.

הדרך שגם רבי שסובר שהחויב שעירה של משיח בעבודה זרה איירי בשגגת מעשה הרי הוא מודה שבשגגת הוראה צריכים שיעקור רק מקצת דבר.

פ"ח (קטע "מיהו עיין").

הדרך שגם רבי שסובר שהחויב שעירה של משיח בעבודה זרה איירי בשגגת מעשה הרי הוא מודה שה"ה שחייב פר כהן המשיח על שגגת הוראה בעבודה זרה במקצת דבר.

פ"ח (קטע "גם י"ל").

הדרך שלפי רבי אע"פ שהחויב שעירה של משיח בע"ז איירי בשגגת מעשה, אבל אין הכוונה שהוא נחשב לענין ע"ז כיחיד

שעבר מחמת שנסתלק בפה הרי הוא ככהן הדיוט לכל דבריו.

והדרך שהיכא שעבר מחמת פסול הרי הוא על מדריגה אחת עם זה שנסתלק בפה, אלא שגם היכא שנסתלק בפה הרי הוא אסור בכל הדברים שכ"ג אסור בהם, ואינו מסתלק אלא לענין הא לחוד שאינו כשר לעבודת כהן גדול, אבל היכא שנסתלק מחמת שהראשון חזר לעבודתו הרי הוא כשר מהתורה גם לעבודת כהן גדול ואינו פסול אלא מדרבנן משום איבה. קי"ד (קטע "והנה בדבריני" וקטע "אמנם להקרן אורה"), קט"ו (קטע ראשון).

כיבוד אב ואם

הדרך שהאיסור של מקלה הוא איסור כלפי שמיא. קנ"ג (סוף קטע ראשון).

הדרך שאב שמחל על כבודו כבודו מחול משום שהדין כבוד הוא חיוב אישי להגברא, דהיינו לאביו, ואינו חיוב כלפי שמיא או חיוב לכבד מעלה מופשטת מסוימת. קנ"ג (קטע ראשון).

דברי הכסף משנה בשם הריב"ש בשם הראב"ד שאע"פ שאב יכול למחול על כבודו אבל על בזיונות לא מהני מחילה. ק"ה (קטע "ברם אולי"), קנ"ג (קטע ראשון).

בענין אם מלך חייב לכבד את אביו. ק"ד.

לויים

בענין "שבטו של לוי לא איקרו קהל". קנ"א (קטע "וע"ע בתוס' הרא"ש").

בענין אם הלויים הם יותר קדושים משאר ישראל, או האם הם רק הובדלו. קנ"א (קטע "ומעתה" ולהלן שם), ק"ס.

בענין אם יש "וקדשתו" כלפי לויים. קנ"א.

בענין מנלן שלוי קודם לישראל לעלות לתורה.

קנ"א (קטע ראשון ולהלן שם וקטע "ה" ולהלן שם).

בענין מה שלוי קודם לישראל לענין הצלה. קנ"א קטע "א" ולהלן שם וקטע "והנה כבר הבאנו שהקו"ש").

שטוב להקדים לוי לישראל גם לענין ברכת המזון, והמוציא, ונתינת צדקה. וכן הרי הוא קודם לענין להיות חזן. קנ"א (קטע "ה" ולהלן שם).

בענין הלאו של השמר לך פן תעזב את הלוי כל ימין על אדמתך. קנ"א*.

מדין

בענין למה במלחמת מדין שלח משה אלף למטה יוסף ולא אלף לאפרים ואלף למנשה כל אחד לחודי'. ע' (קטע "מיהו לפ"ז" וקטע אחרון).

מומר

בענין קרבנו של מומר, ע"י בערך חטאת יחיד - מומר.

מופלא שבבית דין

דעת תוס' שהמופלא שבב"ד אינו בכלל מנין ע"א, ודעת הרמב"ם שהוא הנשיא והרי הוא שפיר בכלל המנין. נ"א (קטע ראשון וקטע "והנה עיין בר"ה").

בענין מה שבשביל החיוב של פר כהן המשיח הכהן גדול צריך להיות מופלא, ומחלוקת ראשונים אם הכוונה היא להמופלא שבב"ד או סתם ראוי להוראה. ע"ט (קטע אחרון), פ"א.

מילה

שיטת הרמב"ם שבני קטורה נצטוו במילה לדורות, ושיטת רש"י שרק הששה שבהדרור הראשון נצטוו. צ"ה (קטע "והנה מה שתירצו").

דברי הקרן אורה שתינוקו של כהן קודם למול לתינוקו של ישראל משום וקדשתו. קנ"ד (קטע אחרון).

מלאך

בענין מה שהנביאים נקראים מלאכים.
ק"ע (קטע אחרון).

מלך

בענין משיחתו, ע"י בערך שמן המשחה -
משיחה בסק"ג.

בענין שעיר נשיא, ע"י בערך קרבן שעיר
נשיא.

כללי

דברי הכסף משנה ששאל הי' המלך
הראשון על ישראל.
קל"ט (קטע "ועיין גם" ולהלן שם).

בענין הדין מלך של משה רבינו, ע"י בערך
משה רבינו.

בענין הדין מלך של יהושע, ע"י בערך יהושע.

בענין הדין מלך של עלי הכהן, ע"י בערך
עלי הכהן.

בענין הדין מלך של שמואל הרמתי, ע"י
בערך שמואל הרמתי.

בענין הדין מלך של שאול, ע"י בערך שאול
המלך.

ששייך מלך תחת מלך.
ק"ד.

בענין אם שייך שני מלכים שוים בבת אחת.
ק"י (קטע "ואין להקשות").

מינוי וסילוק מלך

בענין אם אפשר למנות מי שאינו עושה
מעשה עמך. והאם אפילו רשע גמור.
ואפילו את"ל שאפשר וחל דין מלך אבל
האם גם חייבים לכבדו, וכן האם אסור
למרוד בו. ואת"ל שא"א למנות רשע מה
הדין אם סרח אחרי המינוי.

ק"י (קטע "ועיין ברמב"ם") (בנוגע
לאם אפשר למנות רשע למלך, וכן
אם הרשע אח"כ האם פקע ממנו
הדין מלך).

בענין שיש תנאי שצריכים הסכמת
ישראל להעמדת המלך, ולא עוד אלא
גם אח"כ פקע ממנו דין מלך ע"י מרידת
העם.

ק"י (קטע אחרון), קמ"ד ובהערה
שם (קטע "והאברבנאל" ולהלן שם).

הסברא שאפילו אם לא פקע ממנו דין מלך
אבל לא שייך לחייב במצב כזה משום
מרידה במלכות.

קמ"ד בהערה (קטע "ועי" גם
ברד"ק").

בענין מתי חל הדין מלך של דוד המלך,
לאור התנאי הנ"ל של קבלת ישראל.
קמ"ד בהערה (קטע "מיהו עיין"
ולהלן שם).

הדרך שאם אחרי מות המלך נהייתה
מחלוקת על בנו, לאחר שנגמרה
המחלוקת הרי הוא יורש מעתה את
המלכות מאביו.
קמ"ד.

בענין אם צריכים נביא להעמדת מלך, ע"י
לעיל כאן בסק"ב.

בענין אם מלך יכול לסלק את עצמו מן
המלוכה מרצונו, ושימנו מלך אחר.

ק"י (קטע "וכן יש לעיין" ולהלן
שם).

בענין שנשיא שנצטרע פקע ממנו דין מלך.
ק"י (קטע אחרון), קי"א, קמ"ד
בהערה (קטע "מיהו בגליון
הש"ס").

גדלהו משל אחיו

שהדין של גדלהו משל אחיו אינו נוהג רק
בכהן גדול אלא הרי הוא נוהג גם במלך
ובנשיא ובראש ישיבה וכדומה.

ק"ה (קטע "והנה בכמה" ולהלן
שם).

בענין מה שהרמב"ם הביא גדלהו משל
אחיו רק בכהן גדול.

ק"ה (קטע "ודע").

כבודו ומוראו

בענין אם כבוד מלך הוא ביסודו כבוד להמלך עצמו, או כבוד להציבור שהוא עומד בראשו, או כבוד להשררה שלו. והשאלה הנ"ל היא איזה מהדברים הנ"ל חייבים לכבד, אבל יש גם לחקור למי הם חייבים את החיוב הזה לכבד את הגברא או את הציבור או את השררה, דהיינו האם הוא בגדר חיוב להמלך או להציבור או האם הוא בגדר מצוה כלפי שמיא, והמלך או הציבור הרי הם רק החפצא של מצוה.

קנ"ג (קטע "ועי"ש בהמשך" ולהלן שם), קפ"ו (קטע "והנה בכמה דוכתי" ולהלן שם).

בענין אם אמרינן שעשה דכבוד מלך עדיף משאר עשה כמו דאמרינן שעשה דכבוד התורה עדיף משאר עשה.

ק"א (קטע ראשון וקטע "ובלא דברי"), ק"ב (קטע "והנה עיין בתוס' בשבועות" וקטע "ואולי").

כבודו נגד כבוד אחרים, וכן קדימתו לאחרים

בענין מלך, ותלמיד חכם או סנהדרין, מי קודם לענין כבוד ושאר דברים, עי' בערך סנהדרין, ובערך תלמיד חכם – תלמיד חכם ומלך מי עדיף.

בענין אם מלך חייב בכבוד אב.

ק"ד.

בענין אם מלך חייב לכבד את רבו.

ק"ד.

הדרך שאפילו אם מלך אינו חייב לכבד את רבו אבל הרי הוא חייב לקרותו "רבו" כי אין זה נקרא שהוא מכבדו ע"י מעשה ולכן אין בזה משום ביטול כבוד המלך.

ק"ד.

בענין אם המלך חייב לכבד את הכהן גדול, ובענין אם הכהן גדול חייב לכבד את המלך.

קנ"ז, קס"ט.

שלענין השבת אבידה והצלה מלך עדיף מכהן גדול.

קנ"ז, קס"ז (קטע "והנה מקרא"), קס"ט.

בענין אם המלך חייב לכבד נביא, והאם נביא חייב לכבד את המלך.

ק"ע.

בענין אם המלך קודם לנביא לענין הצלה.

ק"ע.

בענין אם מלכי יהודה וישראל חייבים לכבד אחד את השני, וכן האם בני המלכות של אחד מהם חייבים בכבוד המלך השני, ושהטעם לחייב הוא בגלל שחייבים לכבד מי שיש לו דין מלך אפילו אם אין הוא מלך עליו.

ק"ד, (ק"ע קטע אחרון).

בענין מלך וציבור מי עדיף.

קנ"ו.

להעיד

בענין מה שמלך פטור מלהעיד משום שאינו לפי כבודו: האם הכוונה היא שהעמידה בפני ב"ד אינה לפי כבודו או האם הכוונה היא שעצם הענין של הגדת עדות אינה לפי כבודו.

ק', ק"א (קטע "ובלא דברי רש"י").

בענין אם הטעם למה הוא פטור הרי זה משום כבוד מלך, או האם זה משום שהכבוד הבריות שלו הרי הוא יותר גדול.

ק"ב.

הדרך שלפני הסנהדרין או ב"ד של כ"ג הרי הוא שפיר צריך להעיד.

ק"א (קטע "ולפי דברינו").

בענין אם אמרינן שמלך מעיד באיסורין משום שאין חכמה וגו' נגד ה' כמו שאומרים בכהן גדול.

ק"ב (קטע "והנה עיין בתוס' בסנהדרין" וקטע "ואולי יש לומר").

בענין שמלך ישראל פסול מדרבנן להעיד.

ק'.

שיטת הרמב"ם שמלך חייב קרבן שבועת העדות, והשגת הראב"ד עליו.
ק', ק"א (קטע "ולפי דברינו").

ממזר

בענין ממזר ת"ח קודם לכהן גדול עם הארץ, ע"י בערך תלמיד חכם - ת"ח וכהן גדול מי עדיף.

בענין ממזר ת"ח קודם למלך עם הארץ, ע"י בערך תלמיד חכם - ת"ח ומלך מי עדיף.

דברי הרמב"ם בפיה"מ בפ"ג שחלל קודם לשתוקי, ושתוקי לאסופי, ואסופי לממזר. קע"ז.

מעילה

ע"י בערך הקדש.

מצוות

ע"י בערך קיום מצות.

מצורע

שנשיא (מלך) שנצטרע פקע ממנו דין מלך. ק"י (קטע אחרון), קי"א, קמ"ד בהערה (קטע "מיהו בגליון הש"ס").

בענין נשיא שנצטרע לענין שעיר נשיא, ע"י בערך קרבן שעיר נשיא.

מרגלים

בענין למה כששלח משה מרגלים, שלח מאפרים ומנשה כל אחד לחודי, ולא שלח מרגל אחד לכל שבט יוסף.
ע' (קטע "ולפ"ז מובן").

מרה

דברי הרמב"ן שהמצות שנצטוו במרה היו כדי להתרגל במצות, כלומר לשם חינוך להמצות שיקבלו אחר כך בהר סיני (משא"כ מצות אחרות שנצטוו בהן לפני הר סיני, כגון מילה וגיד הנשה והחודש הזה לכם ועוד, לא היו לשם חינוך אלא מצות עצמאיות בפני עצמן).
צ"ה (קטע "ויש ליישב בדוחק").

הסוכרים שגר שמל ולא טבל חייב לשמור שבת כמו שבני ישראל שמרו שבת במרה כשהיו בין מילה לטבילה.
צ"ה (קטע "והנה יש אחרונים").

משה רבינו

בענין הדין מלך של משה רבינו. קל"ט (קטע "ועיין גם בכ"מ").

בענין למה לא נמשח כיון שהי' מלך. קל"ט (קטע "והנה לפי כמה" ולהלן שם).

הדרך שפירש מן האשה רק ממתן תורה ואילך (בבלי ורמב"ם), והדרך שפירש ממראה הסנה ואילך (מדרש רבה וספר העיקרים).

צ"ה (קטע "והנה לכאורה נר"פ").

הדרך שזכה להמדריגה המיוחדת של נבואה שלו ממראה הסנה ואילך (ספר העיקרים), והדרך שזכה לה רק ממתן תורה (רמב"ם).
צ"ה (קטע "והנה לכאורה נר"פ").

בענין קירון עור פניו. קל"ט (קטע "והנה לפי כמה" ולהלן שם).

בענין אם קרן עור פניו כבר בהלוחות הראשונות.

קל"ט (קטע "מיהו צ"ע על הרמב"ם" ולהלן שם).

משוח מלחמה

דברי הרא"ש שהמשוח מלחמה הוא ראש עורכי המלחמה.
קע"ו.

בענין אם משוח מלחמה פטור מקרבן חטאת בשגגת מעשה כמו שכהן גדול פטור. ע"ח (קטע "ובענין אם" ולהלן שם).

דברי הראב"ד שמשוח מלחמה מביא פר בהוראה.

ע"ח (קטע "ובענין אם").

בענין אם משוח מלחמה פטור מקרבן עולה ויורד.

ע"ח (קטע "ברם אכתי").

את"ל שמשוח מלחמה מביא פר בהוראה
האם פרו קודם לפר העלם דבר של ציבור
כמו שפר כהן המשיח קודם.
ע"ח (קטע "והנה אם נאמר").

המשנה בפ"ג שכ"ג קודם לנביא, ודברי
הירושלמי שנביא קודם למשוח מלחמה.
קע"א.

משוח מלחמה קודם לסגן.
קע"ו.

משיחה

ע"י בערך שמן המשחה – משיחה.

מתעסק

דרכו של רעק"א שמתעסק (כגון נתכוין
לחתוך תלוש, דסבור שהי' תלוש, והי'
מחובר), חשיב מעשה איסור, רק שפטור
מגזירת הכתוב.
נ"ט (קטע "דהנה עיין").

שיתכן שמתעסק חייב בקרבן עולה ויורד.
נ"ט (קטע "דהנה עיין").

בענין אם צריכים בשביל פר העלם דבר של
ציבור את כל הדברים שצריכים בשביל
להתחייב חטאת יחיד, כגון שלא יהיו בגדר
מתעסק.
נ"ט.

נביא

בענין מדריגת הנבואה של משה רבינו, ע"י
בערך משה רבינו - מדריגתו בנבואה.

בענין מה שהנביאים נקראים מלאכים.
ק"ע (קטע אחרון).

בענין אם יש חיוב לכבד נביא.
ק"ע (קטע "וע"ע").

בענין אם מלך קודם לנביא לענין הצלה.
ק"ע (קטע "ובבמדבר").

בענין אם המלך חייב לכבד נביא, ובענין
אם נביא חייב לכבד את המלך.
ק"ע.

דברי המשנה בפ"ג שכ"ג קודם לנביא, ודברי
הירושלמי שנביא קודם למשוח מלחמה.
קע"א.

בענין אם צריכים נביא להעמדת מלך.
קס"ו (קטע "ולפי זה").

נגעים

ע"י עוד בערך מצורע.

בענין אם הכוונה בנגעים קודם הדיבור היא
לקודם מתן תורה או לקודם שנאמרה
פרשת נגעים.

קכ"א (קטע ראשון).

שכולם נתרפאו בשעת מתן תורה.

קכ"א (קטע ראשון).

נדה

השיטה שהחיוב לפרוש סמוך לוסת הוא מן
התורה.
צ"ז.

נשיא הסנהדרין

ע"י עוד בערך קרבן שעיר נשיא.

מהותו

דברי הרמב"ם שהנשיא הוא הגדול בחכמה
מכל הסנהדרין.

נ"א (קטע "והנה בגמרא"), קפ"ו
(קטע "ולפי זה").

דעת תוס' שהמופלא שבבית דין אינו בכלל
מנין ע"א, ודעת הרמב"ם שהוא הנשיא
והרי הוא שפיר בכלל המנין וכהנ"ל.
נ"א.

דברי הרמב"ם שהנשיא של הסנהדרין עומד
הוא תחת משה רבינו.

קפ"ו (קטע "ברם, אפילו").

התנאי של שבט יהודה

בענין מה שהרמב"ם לא הביא שהנשיא
צריך להיות מיהודה ובית דוד (ודלא כדעת
רש"י ששפיר צריכים).

נ"א (קטע "ונראה שהטעם").

דינים שונים הנוהגים בו

שהדין של גדלהו משל אחיו אינו נוהג רק
בכהן גדול אלא הרי הוא נוהג גם במלך
ובנשיא ובראש ישיבה וכדומה.

ק"ה (קטע "והנה בכמה" ולהלן
שם).

בענין מה שהרמב"ם הביא גדלוהו משל אחיו רק בכהן גדול.
 ק"ה (קטע "ברם לפי").
 שהנשיא כפוף בשררתו וכבודו להריש גלותא.
 קכ"ט, קפ"ו (קטע "ואולי יצויר").
 בענין אם צריכים נשיא לעיכובא בפסק דין של ב"ד של ע"א.
 נ"א.

בענין אם מעבירים נשיא שחטא מגדולתו.
 קט"ז.

הסברא שאע"פ שגם נשיא חייב שעירה בעבודה זרה כמו הדייט אבל אין הכוונה שהוא נחשב לענין ע"ז כיחיד בעלמא, אלא גם בחיוב זה הרי הוא מתחייב בתורת נשיא.
 פ"ט.

כבוד נשיא

שהנשיא שזוכר בש"ס לענין כבוד נשיא, וכן לענין אם כבודו מחול או לא, הרי הוא נשיא הסנהדרין ולא נשיא שבת.
 קפ"ה, קפ"ו (קטע ראשון וקטע "והנה בכמה דוכתי").

בענין מה שהמחבר הביא להלכה דין כבוד נשיא אע"פ שאין הסנהדרין נוהג בזמן הזה.
 קפ"ה.

בענין אם כבוד נשיא הוא חיוב לכבד את הגברא, או לכבד את שררתו, או לכבד את תורתו, או כבוד הציבור.
 קפ"ו (קטע "והנה בכמה דוכתי" ולהלן שם).

הדרך שמה שבפני נשיא חייבים לעמוד עד שישב במקומו הרי זה כי חכם מופלג הוא כרבו מובהק.
 קפ"ו (קטע "והנה עיין במחבר").

המחלוקת אם כבודו מחול או לא.
 ק"ה (קטע "והנה לולא"), קפ"ו (קטע "והנה בכמה דוכתי" ולהלן שם).

הדרך שטעמו של המ"ד שאין כבודו מחול הוא כי כבודו נלמד מהכהן הגדול מאחיו,

וס"ל שכ"ג אין כבודו מחול.
 ק"ה (קטע "והנה לולא").
 דברי הכסף משנה בשם הריב"ש בשם הראב"ד שאפילו מי שיכול למחול על כבודו (כמו נשיא למ"ד כבודו מחול) אינו יכול למחול על בזיונותו.
 ק"ה (קטע "ברם אולי י"ל"), קנ"ג (קטע ראשון).

נשיא שבת

בענין אם הדין של נשיא הוא מעצם המהווים של השם שבת (דהיינו ששבת אינו רק זרעם של אחד מבני יעקב אלא הגדר של שבת הוא אנשים שמאוגדים יחד עם דגל אחד ונשיא אחד), או האם הדין של נשיא הוא דין שחל על שבת אחרי שנקבע כבר לשבת.
 ע' (קטע "אמנם נראה"), ע"א, ע"א.
 בענין שאפרים ומנשה נחשבו כשני שבטים לענין נשיאים.
 ע' (קטע "אמנם נראה" וקטע "ולפי זה י"ל"), ע"א, ע"א.

נתין

"נתין קודם לגר".
 קע"ח.

שנתין או עבד (שהם מדריגה למטה ממזמר), שהם ת"ח, אינם קודמים לכהן גדול ע"ה כמו שמזמר ת"ח קודם לכ"ג ע"ה.

ק"פ סק"ב, קפ"א [גוי] (קטע "גם י"ל שהחסרון").

סגן

מהות סגן.
 קע"ב.
 "משוח מלחמה קודם לסגן".
 קע"ו.

סמיכה להוראה

בענין אם צריכים ראוי לכל הדברים רק לכתחילה או האם גם לעיכובא.
 נ"ב (קטע "ועוד י"ל").

דברי הקרן אורה שלא מיפסל לכל דבר אלא היכא שיש לו פסול הגוף לדבר

מסוים, אבל מי שאין לו בנים, דפסול מדיני נפשות משום אכזריות, אכתי כשר לשאר דברים חוץ מדיני נפשות.
נ"ב (קטע אחרון).

דברי הקצה"ח שרק אם בתחילה לא הי' ראוי לכל דבר אין סומכים אותו, אבל אם כשסמכו אותו הי' ראוי לכל דבר ואח"כ נפסל לדבר אחד הרי הוא אכתי כשר לשאר דברים.

נ"ב (קטע "ועוד י"ל").

עוד בענין אם היכא שבתחילה הי' בחור ושוב נזדקן מעבירין אותו מדיני נפשות.
נ"ב (קטע "ועוד י"ל").

דברי הרמב"ם שאפשר לחדש את הסמיכה בזמן הזה ע"י הסכמת חכמי ארץ ישראל, ושאחרי זה אפשר לחדש סנהדרין גדולה ע"י שבעים ואחד סמוכין.
קפ"ה.

סנהדרין

ע"י עוד בערכים, בית דין של כ"ג, נשיא הסנהדרין, מופלא שבבית דין, אב בית דין.

שיטת הרמב"ם שאפשר לחדש את הסמיכה בזמן הזה ע"י הסכמת חכמי ארץ ישראל, ושאחרי זה אפשר לחדש סנהדרין גדולה ע"י שבעים ואחד סמוכין.
קפ"ה.

דברי הרמב"ן בפרשת שופטים שכמו שהי' ב"ד הגדול לכל ישראל, כך הי' ב"ד הגדול בתוך כל שבט ושבט בשביל אותו שבט.
י"ז.

שלפי הרמב"ם אפשר להורות אפילו לכתחילה בלי הנשיא, אם השלימו את המנין.
נ"א (קטע "והנה עיין" ולהלן שם).

דברי הרא"ש בדף ז' ע"א שיתכן שבדיעבד מושיבין בסנהדרין גם מי שאינו ראוי להוראה.

פ"א (קטע "ועכ"פ עיין ברא"ש").

בענין אם מלך חייב בכבוד הסנהדרין

(ואפילו אם הוא יותר גדול בתורה מכל יחיד ויחיד מהם).
ק"א (קטע "והנה יש ליתן" ולהלן שם).

בענין אם החלוקות של ארץ ישראל למשפחות וגברים היו על פי ב"ד של ע"א, וגורל, ואורים ותומים, ומעמד כל ישראל.
ס"ט קטע "ונראה שכוונתו" וקטע אחרון [גורל ואורים ותומים].

בענין מה שצריכים לפר העלם דבר של ציבור הוראה מהסנהדרין הגדולה.
ב'.

בענין הדין ב"ד הגדול שצריכים לפר העלם דבר של ציבור: האם הדין האמור בזה הוא שצריכים הב"ד הכי גדול בישראל או האם צריכים גם את הדין שהם נחשבים הב"ד של כל ישראל.

ד' (קטע "והנה בישוב" ולהלן שם).

בענין אם צריכים בשביל הדין של יחיד התולה בב"ד פטור, הוראה דוקא מב"ד הגדול כמו שצריכים לפר העלם דבר של ציבור.
א' סק"ב.

הדרך שבהציוור של התירוה לינשא על פי עד אחד שאמר מת בעלה, ונישאת, הרי זה נחשב שעשתה על פי ב"ד הגדול משום שתחילת התקנה להאמין עד אחד היתה על פי ב"ד הגדול.
א' סק"ב (קטע "גם י"ל"), י"ד.

ספקות

בענין אם בספיקא דדינא אזלינן בתר חזקה דמעיקרא.
מ"ו.

עבד כנעני

בענין משמעות דברי הרמב"ם שבכל עבד גוי יש מזרע חם, ומשמעות דברי רש"י בקידושין שיתכן עבד גוי שאינו בא מזרע כנעני.
קע"ט.

שנתין או עבד (שהם למטה ממזר) שהם ת"ח אינם קודמים לכהן גדול ע"ה אלא

הכהן גדול קודם (ואינם כמו ממזר שהוא קודם לכהן גדול עם הארץ).
ק"פ סק"ב, קפ"א (קטע ג"ג י"ל").

בענין שיטת הרמב"ן שהאיסור לשחרר עבד כנעני הוא רק כשמשחררו בחנם כי הוה דוגמת הלאו של לא תחנם, ודברי הרשב"א שחולק על זה.
קע"ט (קטע אחרון).

בענין אם לפי הרמב"ן עוברים ע"י שחרור עבד כנעני גם על לעולם בהם תעבודו וגם על לא תחנם, או האם עוברים רק על לעולם בהם תעבודו, כי אין כוונת הרמב"ן לומר שלא תחנם נאמר גם על עבד כנעני, אלא רק שחרור אסור משום הפסוק של לעולם בהם תעבודו, וכוונת הרמב"ן היא רק לומר שהאיסור של לעולם בהם תעבודו דומה בגדרו להלאו של לא תחנם דהיינו שרק בחנם אסור.
קע"ט (קטע אחרון).

עבודה

ע"י בערך קדשים – קרבנות.

עבודה זרה

שחייבים מיתה על עבודה זרה אפילו אם הוא מודה לגמרי במציאותו של הקב"ה.
צ"ג.

דברי הספרי שעל עבודה זרה ליכא חיוב של אשם תלוי.
צ'.

דברי הרמב"ם ועוד שאם אונסין אותו לכפור במציאות ה' או אחדותו חייב ליהרג.
צ"ג (קטע "ועי' בסה"מ" ולהלן (ש).

בענין אם כפירה במציאות הקב"ה נחשבת אביזרייהו דעבודה זרה או האם היא ענין בפני עצמו.
צ"ג (קטע "אי נמי" ולהלן (ש).

בענין אם "אנכי" נחשב מצוה של עבודה זרה (כדאמרינן ב"ד ח' ע"ב) כי כפירה במציאות הקב"ה נחשבת אביזרייהו דעבודה זרה וכהצד שהזכרנו לעיל בסמוך,

או האם זה משום שאנכי כולל איסור ישיר על עבודה זרה.

צ"ג (קטע "וי"ל" וקטע "אי נמי").
הסברא שכפירה בעיקרי הדת היא אביזרייהו דעבודה זרה.

צ"ג (קטע "והנה שוב").
שיש חיוב של לאיפרושי מאיסורא אפילו אם העובר הוא שוגג.
ט' (קטע ראשון).

ואולי אפילו אם העובר הוא אנוס.
ט' (בההערה).

שאפילו להורות בפני רבו מותר כדי לאיפרושי מאיסורא.
ט' (קטע ראשון).

עבירות

שיש חיוב של לאיפרושי מאיסורא אפילו אם העובר הוא שוגג.
ט' (קטע ראשון).

ואולי אפילו אם העובר הוא אנוס.
ט' (בההערה).

שאפילו להורות בפני רבו מותר כדי לאיפרושי מאיסורא.
ט' (קטע ראשון).

עדות

עמידה

השיטה שעמידת העדים היא רק מדרבנן ושהדרשה מועמדו היא רק אסמכתא בעלמא.
ק"א (קטע אחרון).

דברי החי' הר"ן על סנהדרין שעמידת הבעל דין בפני ב"ד היא מטעם כבוד ב"ד, ובענין אם כוונתו היא גם לעמידת העדים. ודברי התומים ד(גם) עמידת העדים היא מטעם כבוד השכינה.
ק"א (קטע "והנה יש ליתן" ולהלן (ש).

עד תלמיד חכם, או מלך, או כהן גדול בענין אם הטעם למה תלמיד חכם פטור מלהעיד בפני ב"ד דזוטר מיני' הרי זה משום כבוד תלמיד חכם, או האם זה משום

שהכבוד הבריות שלו הוא יותר גדול יען היותו ת"ח.

ק"ב (קטע "ועיין בשבועות" וקטע "ברם").

בענין אם הכוונה היא שהעמידה אינה לפי כבודו או האם הכוונה היא שעצם הענין של הגדת עדות אינו לפי כבודו. ק"א (קטע "ובלא דברי רש"י").

בענין אם הטעם למה מלך פטור מלהעיד הרי זה משום כבוד מלך, או האם זה משום שהכבוד הבריות שלו הוא יותר גדול יען היותו מלך.

ק"ב (קטע "ואולי י"ל" וקטע "ברם").

בענין מה שמלך פטור מלהעיד משום שאינו לפי כבודו, האם הכוונה היא שהעמידה אינה לפי כבודו או האם הכוונה היא שעצם הענין של הגדת עדות אינו לפי כבודו.

ק"א (קטע "ובלא דברי רש"י").

הדרך שלפני הסנהדרין או ב"ד של כ"ג שפיר יצטרך להעיד. ק"א (קטע "ולפי דברינו").

בענין שמלך ישראל פסול מדרבנן להעיד. ק'.

בענין אם אמרינן שמלך צריך להעיד באיסורין משום ש"אין חכמה וגו' לנגד ה'" כמו שאומרים בכהן גדול.

ק"ב (קטע "והנה עיין בתוס' בסנהדרין" וקטע "ואולי יש לומר").

בענין אם הטעם למה כהן גדול פטור מלהעיד הרי זה משום כבוד כהן גדול, או האם זה משום שהכבוד הבריות שלו הוא יותר גדול יען היותו כהן גדול.

ק"ב (קטע "ומעתה" ולהלן שם).

בענין אם הכוונה היא שהעמידה אינה לפי כבודו או האם הכוונה היא שעצם הענין של הגדת עדות אינו לפי כבודו.

ק"א (קטע "ובלא דברי רש"י").

שכהן גדול צריך להעיד באיסורין משום ש"אין חכמה וגו' לנגד ה'".

ק"ב (קטע "והנה עיין בתוס' בסנהדרין" וקטע "ואולי יש לומר").

עונשים

ע"י בערך שכו ועונש.

עיקרי הדת

הסברא שכפירה בעיקר הדת היא אביזרייהו דעבודה זרה.

צ"ג (קטע "והנה שוב").

דברי הרמב"ם ועוד שאם אונסין אותו לכפור במציאות ה' או אחדותו חייב ליהרג. צ"ג (קטע "ועיין בסה"מ" ולהלן שם).

בענין אם כפירה במציאות הקב"ה היא אביזרייהו דעבודה זרה או האם היא ענין בפני עצמו.

צ"ג (קטע "אי נמי" ולהלן שם).

עיר הנדחת

בענין "מדיחי" מאותו שבט": ספיקת המנ"ח אם אפרים ומנשה נחשבים לענין זה כשני שבטים או כשבט אחד.

ע' (קטע "ועיין במנחת חינוך" וקטע "ולפי זה שפיר").

הדרך שהשינוי דין בעונש מיתתם, דהיינו מה שהם בסיף, הרי זה הדבר שגורם שממונם אבד (ודרך זה שייך אפילו אם הם שני עונשים וששייך שינהג אחד אפילו אם השני אינו נוהג, כי בכל זאת י"ל שהגורם להעונש של ממונם אבד הוא השינוי דין במיתתם, וכך אם אינו הגורם אלא הרי הם שני דברים עצמיים אכתי י"ל שהם שני חלקים של עונש אחד).

צ"א (קטע אחרון).

עלי הכהן

דברי התנחומא שהי' לעלי דין מלך. קל"ט (קטע "ועיין גם").

עם הארץ

דברי הרמב"ם שאין ידיעתו ידיעה. ט"ז סק"ב.

דברי הירושלמי שכסות אשת חבר קודמת לחיי עם הארץ. קס"ה.

עקירת דבר מן התורה

שיש כח ביד חכמים לעקור אפילו בקו"ע היכא שהדבר נראה הגון. א' סק"ב (קטע "ברם גם בלאו הכי").

עשה דוחה לא תעשה

שעשה דוחה ל"ת שייך רק אם סוף דינו של הל"ת הוא רק דין של איסור, אבל היכא שהוא גם ענין של פסול לא שייך דח"י. מ"ה.

צדיק

שאע"פ ש"אשריהם לצדיקים שמגיע להם כמעשה הרשעים בעוה"ז" (דף י' ע"ב) אבל אין נכון לצפות לזה כיעקב שביקש לישב בשלוח, ומש"ה קפצה על יעקב רוגזו של יוסף. קכ"ב.

צדקה

שטוב להקדים עני לוי לעני ישראל לענין נתינת צדקה כמו בקריאת התורה. קנ"א (קטע "ה"י" ו"ה"לן שם).

ציבור

דברי הרמב"ן שציבור יכולים לנדב קרבן. קנ"ו (קטע בראשון). בענין מלך וציבור מי עדיף. קנ"ו. בענין אין מיתה בציבור. כ"ב.

קדשים - קרבנות

ע"י עוד בערך עבודה.

ע"י עוד בערכי הקרבנות.

דיני קדימה לענין הקרבת קרבנות שונים בענין עולת ציבור וחטאת יחיד איזה קודם. קנ"ה סק"ב.

"פר כהן משיח קודם לפר העדה, דין הוא שיקדים מכפר למתכפר". קנ"ד.

בענין למה הקרבן חטאת יחיד של כהן הדיוט אינו קודם לפר העדה משום שדין הוא שיקדים מכפר למתכפר. קנ"ד (קטע "מיהו זה אינו").

בענין למה האשם והקרבת עולה ויורד של המשיח אינם קודמים לפר העדה משום שדין הוא שיקדים מכפר למתכפר. קנ"ד (קטע "ויעוד דאכתי").

בענין שעירי עכו"ם קודמים לנדבת משיח משום שדמם נכנס לפנים. קנ"ד (קטע "ברם"), קנ"ה סק"ג, קנ"ו (קטע "והנה יש לעיין").

הדרך ששעירי עכו"ם קודמים רק לענין מתן דמים אבל לא לענין הקטרה. קנ"ד (קטע "גם אכתי"), קנ"ו (קטע אחרון).

הדרך ששעירי עכו"ם אינם קודמים לאשמו או להקרבת עולה ויורד של משיח. קנ"ד (קטע "ברם באמת").

"שעירי עכו"ם קודם לשעיר נשיא מ"ט האי ציבור והאי יחיד". קנ"ו.

נדבת משיח ונדבת יחיד נדבת משיח קודמת. קנ"ד (קטע "ברם באמת").

נדבת משיח ונדבת ציבור נדבת משיח קודמת. קנ"ה סק"ג.

נדבת משיח ונדבת נשיא נדבת משיח קודמת. קנ"ה סק"ג, קנ"ז.

הדרך שנדבת משיח וחטאת יחיד נדבת משיח קודמת. קנ"ד (קטע "ברם באמת").

שעיר נשיא קודם לשעירת יחיד. קנ"ז.

כבשת יחיד קודמת לשעירת יחיד. קנ"ח.

שתי הלחם קודמים לכבשים הבאים עמהם:
הפירוש שהכוונה היא לאכילה.
קנ"ט.

אכילת קדשים

בענין אם אכילת קדשים קלים היא מצוה חיובית כמו אכילת קדשי קדשים, או האם היא רק בגדר מצוה קיומית, דהיינו שאם הוא אוכל הרי הוא מקיים מצוה אבל אין חיוב לאכול.
קב"ד.

הדרך שהטעם למה צריכים אכילת פסחים על השובע הרי זה משום "למשחה".
קב"ד.

בענין אם גם על אכילת בעלים בשאר קרבנות (חוץ מקרבן פסח) נאמר הדין של למשחה.
קב"ד.

הקושיא שלפי הצד הנ"ל למה אין חגיגת ארבעה עשר נאכלת דוקא על השובע.
קב"ד.

קהל

בענין הצטרפות לרוב קהל בפר העלם דבר של ציבור, ע"י בערך קרבן פר העלם דבר של ציבור - גדר רוב ציבור, ועוד שם בערך קרבן פר העלם דבר של ציבור - הצטרפות לרוב ציבור.

שקהל ה' הוא מושג של קדושה.
קנ"א (קטע "מיהו לפי הנ"ל"
וקטע "וע"ע בתוס' הרא"ש").
בענין "שבט לוי לא איקרי קהל".
קנ"א (קטע "וע"ע בתוס' הרא"ש").

קידוש החודש

המחלוקת בין הרמב"ם והרמב"ן בענין אם צריכים ב"ד הגדול בשביל קידוש החודש (הרמב"ם) או לא (הרמב"ן).
ד' (קטע "והנה בישוב").

קיום מצות

בענין שכר ועונש, ע"י בערך שכר ועונש.
ע"י עוד בערך עשה דוחה לא תעשה.

בענין "לעולם יעסוק אדם בתורה ובמצות אפילו שלא לשמן שמתוך שלא לשמן בא לשמן".
קב"ו.

המחלוקת אם הציוויים שנאמרו לפני הר סיני נשנו עוד הפעם בהר סיני ואנחנו צריכים לקיים רק את הציווי של הר סיני.
צ"ה, קכ"א (קטע אחרון).

שיטת רבי יצחק שהמנין של תרי"ג שלנו מתחיל מהחודש הזה לכם, וביאורו של הגור ארי' דהיינו משום שמאז נצטוו באמצעות משה רבינו.
צ"ה (קטע "מיהו רש"י" ולהלן שם).

בענין מצות צריכות כוונה.
קכ"ג.

קנס

בענין אם זקן, וסריס, ומי שאין לו בנים, כשרים לדון דיני קנסות.
נ"ב.

קרבן אשם

דברי רש"י שהטעם למה אין ציבור מביאין ביחד אשם ודאי הרי זה משום שבאשם כתיב נפש.
ע"ו.

בענין אם ציבור שחטאו מצטרפין לכל הפחות להיות פטורין כל אחד ואחד מאשם יחיד אע"פ שאין על חטאם חיוב של קרבן ציבור.
ע"ו.

קרבן אשם תלוי

דברי הרא"ש שהחיוב של אשם תלוי הרי הוא כי הוה ל"י לשילוי.
מ"ד.

דברי הרא"ש שאם הורו ב"ד שחלב מותר והציבור אכלו חלב ואינם יודעים אם אכלו חלב הקיבה שאסור או חלב אחר שמותר, הרי הם מביאים כל אחד אשם תלוי.
ל"ב (קטע "ועיין עוד בדברי הרא"ש").

דברי הספרי שעל עבודה זרה אין חיוב של אשם תלוי.
צ"ו.

קרבן חטאת יחיד

בענין פר העלם דבר של ציבור, ע"י בערך קרבן פר העלם דבר של ציבור.

בענין פר כהן המשיח, ע"י בערך קרבן פר כהן המשיח.

בענין הדין של משיח בשעירת עבודה זרה, ובקרבן עולה ויורד, ע"י בערך כהן גדול - קרבנותיו.

בענין שעיר נשיא, ע"י בערך קרבן שעיר נשיא.

בענין קרבן עולה ויורד, ע"י בערך קרבן עולה ויורד.

מצות הבאתה

דברי הרמב"ם שמונה חטאת יחיד ופר העלם דבר של ציבור לשתי מצות, ושפר כהן המשיח הרי הוא בכלל מצות חטאת יחיד. ודברי החינוך שהביא פר כהן המשיח במצות פר העלם דבר של ציבור.
ע"ב.

הדרך שהכפרה של חטאת יחיד, הרי היא אותו מין כפרה וריצוי ממש שהוא מתכפר בפר העלם דבר כשהוא מצטרף לרוב ציבור, משא"כ בהדיוט ונעשה נשיא יש כאן גם חילוקי כפרות.
כ"ג.

חטאת על עשה

הדרך שהיכא שיש גם עשה וגם לא תעשה שיש בו כרת, החיוב להביא חטאת הוא גם בגלל שעבר על העשה.
צ"ו.

הדרך שיסוד הדין של חיוב חטאת הוא שהיא באה על עבירה של כרת שעוברים עלי' ע"י מעשה, וזהו הטעם להדין הנ"ל שכשיש גם לא תעשה וגם עשה החיוב להביא חטאת הוא גם בגלל שעבר על העשה.
צ"ו.

הסברא שכדי לומר שהוא חייב את החטאת גם על העשה נצטרך לומר שהוא חייב כרת גם בגלל העשה.
צ"ו.

שלפי הנ"ל הרי הוא צריך להתודות גם על העשה.
צ"ו.

חטאת שמתו בעלי'

שבחטאת ציבור אמרינן שאין מיתה בציבור.
כ"ב.

שיטת רש"י שכדי שחטאת ציבור לא תיחשב חטאת שמתו בעלי' צריכים שהנשארים יהיו רוב ציבור, ובענין אם צריכים שהנשארים יהיו רוב הציבור של עכשיו או רוב הציבור של שעת החטא.
כ"ב.

דברי הרמ"ה בענין זה.
כ"ב (קטע אחרון).

הדרך שאולי חטאת שמת אחד מן השותפין הרי היא מתה רק אם שני השותפין היו זקוקים לאותו מין כפרה אבל לא כשהם זקוקים לסוגים שונים של כפרה, וכגון בציור שהכהן גדול מתכפר ביחד עם הציבור בהפר שלהם, ומת הכהן גדול, דהוא זקוק לכפרת כהן המשיח ואילו הם זקוקים לכפרת פר העלם דבר של ציבור.
פ"ה.

יחיד התולה בב"ד

דברי רש"י במס' שבת דף צ"ג שיחיד התולה בב"ד פטור משום שהוא נחשב אנוס.
א' סק"ז.

בענין אם צריכים בשביל הפטור של יחיד התולה בב"ד את כל התנאים שצריכים בשביל החיוב של פר העלם דבר של ציבור.
א'.

בענין אם צריכים בשביל הפטור של יחיד התולה בב"ד שיורו במקצת דבר כמו

שצריכים בשביל החיוב של פר העלם דבר של ציבור.
א' סק"א סק"ג.

בענין אם צריכים בשביל הפטור של יחיד התולה בב"ד הוראה דוקא מב"ד הגדול כמו שצריכים בשביל החיוב של פר העלם דבר של ציבור.
א' סק"ב.

בענין אם צריכים בשביל הפטור של יחיד התולה בב"ד שב"ד יורו בשוגג כמו שצריכים בשביל החיוב של פר העלם דבר של ציבור.
א' סק"ד.

בענין אם צריכים בשביל הפטור של יחיד התולה בב"ד שיוורו כולן כמו שצריכים בשביל החיוב של פר העלם דבר של ציבור.
א' סק"ו סק"ז (קטע ראשון), ו' (קטע ראשון), ל"ו (קטע "מיהו לכאורה" ולהלן שם).

הדרך שבהציוור של התירוה בב"ד של ג' להנשא על פי עד אחד הרי זה נחשב שונשאת על פי ב"ד הגדול משום שהתקנה להתירה להנשא על פי עד אחד שאומר שמת בעלה נתקנה על ידי ב"ד הגדול.
א' סק"ב (קטע "גם י"ל").

בענין אם הטעם למה התירוה בב"ד לינשא על פי עד אחד ונשאת פטורה הרי זה משום שיחיד התולה בב"ד פטור (וכמו שנקטנו לעיל בסמוך) או האם זה משום שחכמים עקרו את הנישואין.
א' סק"ב (קטע "ברם").

דברי הרמב"ם שאם התירוה בב"ד לינשא על פי עד אחד ובא בעלה הרי היא חייבת חטאת (ודלא כהנ"ל בסמוך), וכתב דהיינו משום שלא נחשב הוראה אלא טעות.
ק"ב.

בענין היכא שהורו בב"ד ועשה יחיד על פיהם לאחר שכבר נודע להם הטעות, האם הוא פטור ככה"ג מקרבן יחיד משום הדין של יחיד התולה בב"ד פטור.
א' סק"ד.

המחלוקת בענין אם היכא שהורו בב"ד שחלב מותר ונתחלף לו חלב בשומן הרי הוא פטור משום הדין שיחיד התולה בב"ד פטור.
א' סק"ה, ע"ג.

בענין בב"ד עצמם שהורו ועשו: בענין אם הם נחשבים תולים בב"ד ופטורים מחטאת לפי המ"ד שסובר שיחיד התולה בב"ד פטור.
ה'.

בענין אם לפי המ"ד שסובר שיחיד התולה בב"ד פטור, בב"ד חייבים להביא חטאת בשבילו.
ה' (קטע "והמרומי שדה").

בענין שהיכא שהוא בדעה שב"ד טעו, רק שהוא עושה כדבריהם משום שמצוה לשמוע דברי חכמים, וכן היכא שהוא עושה כמותם בהוראה זו אבל בעלמא הרי הוא מבעט בהוראה, אין זה נקרא תולה בב"ד, כי כדי להחשב תולה בב"ד צריכים שיעשה בגלל שגוף ההוראה של הב"ד היא חשובה בעיניו אבל לא היכא שהוא סבור שטעו, וכן לא היכא שהוא מבעט בהוראה כי היכא שבעלמא הרי הוא מבעט בהוראה הרי אנו תולים שהוא עושה עכשיו כדבריהם כי ניחא לו כאן לעשות כדבריהם ולא משום שההוראה חשובה בעיניו.
ט"ז סק"א.

הדרך שכדי להחשב תולה בב"ד מספיק בזה שהוא עושה בגלל הב"ד, וממילא גם אם ידע שטעו רק שעושה משום שמצוה לשמוע דברי חכמים הדין נותן שיחשב תולה בב"ד (רק שבכל זאת ידיעת האיסור מפקעת את החיוב), וכן שהיכא שבעלמא הרי הוא מבעט בהוראה אבל הכא הרי הוא עושה בגלל הוראת הב"ד הרי זה שפיר נחשב תולה בב"ד, רק שהציוור בהגמ' של מבעט בהוראה איירי באופן שגם בהוראה זו הרי הוא מבעט בהם רק שהוא עושה כדבריהם כי כן יצא לו מדעתו.
ט"ז סק"ב.

הדרך שמבעט בהוראה איירי באופן שבעלמא הרי הוא מבעט בדבריהם, והכא לא ידעינן אם עשה משום שהוא תולה

בב"ד או משום שכך יצא לו מדעתו, וקמ"ל שמכיון שבעלמא הרי הוא מבעט תלינן שבודאי לא היתה דעתו כאן לתלות בב"ד. ט"ז סק"ג.

דברי הרמב"ם שמי שלא גמיר ולא סביר, ועשה כדברי ב"ד, הרי הוא נחשב בגדר תולה בב"ד אע"פ שהוא סובר שטעו, והיינו משום שאין ידיעתו ידיעה. ט"ז סק"ב.

מומר

בענין אם הכוונה בהתנאי של "חוזר מידיעתו" היא רק שלא יהי' מומר או האם גם מה שאינו חוזר מידיעתו משום סיבה אחרת הרי זה גורם שאין עליו חיוב חטאת. י"א.

שנקרא אינו שב מידיעתו רק כשכבר אכל אבל לא כשגמר דעתו לאכול. ע"ג.

דברי תוס' שלפי המ"ד שפוסל קרבנו של מומר משום שאינו בגדר שב מידיעתו א"כ הא דלא סגי ב"זבח רשעים תועבה" הרי זה כדי לרבות היכא ששב אחרי אכילת החלב וכבר אינו בגדר רשע. ויש לעיין לפי המ"ד שדורש מקרא דמעם הארץ פרט למומר, האם הכוונה היא לפסול רק היכא שהי' מומר בשעת ההפרשה, אבל אם שב לפני ההפרשה הרי זה כשר אע"פ שהי' מומר בשעת אכילת החלב (אבל צריכים שישוב לפני ההפרשה כי אחרי ההפרשה הרי כבר נעשה דחוי) (ועי' להלן כאן בענין למה לפ"ז לא סגי ב"זבח רשעים תועבה"), או האם אפילו היכא ששב אחרי האכילה לפני ההפרשה הרי זה פסול כי כיון שהי' מומר בשעה שאכל אינו מתחייב בקרבן. י"ב.

הדרך ש"זבח רשעים תועבה" אינו בגדר פסול, אלא נאמר בזה רק שאין מקבלים קרבנו של מומר, ולכן אי משום הא לחוד, אם שב אפילו אחרי ההפרשה של החטאת

היינו מקבלים ממנו, כי לא נעשה דחוי כיון שאין כאן שם של פסול (אלא שצ"ע כי כיון שהי' נמנע מלהקריבו משום זבח רשעים תועבה א"כ גם הדין שאין חטאת באה נדבה הרי זה צריך לגרום דיחוי), אבל "מעם הארץ פרט למומר" הרי זה בגדר פסול בהקרבן ומש"ה בהציור הנ"ל הרי זה נעשה דחוי. י"ב.

חיוב חטאת בכהן גדול

בענין אם כהן גדול פטור מחטאת יחיד בשגגת מעשה אפילו אם אינו מומחה ואינו בדין פר כהן המשיח. ע"ח (קטע ראשון).

בענין אם גם מרובה בגדים פטור מחטאת יחיד בשגגת מעשה כמו משוח בשמן המשחה.

ע"ח (קטע "והנה יש לעיין" ולהלן שם), קל"ג (קטע ראשון ולהלן שם).

בענין אם משוח שעבר פטור מחטאת יחיד בשגגת מעשה. ע"ח (קטע אחרון).

חיוב חטאת במשוח מלחמה

בענין אם משוח מלחמה פטור מחטאת יחיד בשגגת מעשה. ע"ח (קטע "ובענין אם" ולהלן שם).

בענין אם משוח מלחמה מביא פר בהוראה. ע"ח ("ובענין אם").

קרבן עולה ויורד

שציבור פטורין מלהביא קרבן מיוחד על חטא של קרבן עולה ויורד. ע"ו.

המחלוקת בין הרא"ש והרמ"ה אם אע"פ שלא נתחדש שום קרבן ציבור על דבר ששגגתו בקרבן עולה ויורד וכהנ"ל, אבל מ"מ אם עשו רוב הציבור על פי ב"ד הרי הם פטורים מקרבנות יחיד. ל"ב (קטע אחרון), ע"ו.

בענין אם משוח שעבר מחמת קרי או מום או שנסתלק בפה הרי הוא פטור מקרבן עולה ויורד בטומאת מקדש וקדשיו כמו שכהן גדול המשמש פטור. ק"ט.

בענין אם משוח מלחמה פטור מקרבן עולה ויורד בטומאת מקדש וקדשיו כמו שכהן גדול פטור.

ע"ח (קטע "ברם אכתי").

דברי רבי אליעזר שנשיא מביא שעיר היכא שהדיוט מביא קרבן עולה ויורד. קי"ב.

דברי הרמב"ם שפוסק שמלך חייב על שמיעת קול, והשגת הראב"ד עליו. ק', ק"א (קטע "ולפי דברינו").

בענין למה ראש ישיבה אינו פטור מקרבן עולה ויורד משום שאינו בא לידי עניות בגלל "גדלהו משל אחיו" כמו כהן גדול. ק"ה (קטע "ברם לפי הנ"ל").

קרבן פסח

שהטעם למה צריכים אכילת פסחים על השוכע הרי זה משום "למשחה". קב"ד.

קרבן פר העלם דבר של ציבור

בענין הגדר של תולה בב"ד, עי' בערך קרבן חטאת יחיד - יחיד התולה בב"ד.

כללי

דברי הרמב"ם שמונה חטאת יחיד ופר העלם דבר של ציבור לשתי מצות, ושפר כהן המשיח הרי הוא בכלל מצות חטאת יחיד. ודברי החינוך שהביא פר כהן המשיח במצות פר העלם דבר של ציבור. ע"ב.

הדרך שהכפרה שאדם מתכפר ע"י חטאת יחיד הרי היא אותו מין כפרה וריצוי ממש שהוא מתכפר בפר העלם דבר של ציבור כשהוא מצטרף לרוב ציבור, משא"כ

בהדיוט ונעשה נשיא יש כאן גם חילוקי כפרות. כ"ג.

הדין בחידושי הגר"ח בענין מה שהיחידים פטורים היכא שב"ד מביאין פר: האם זה פטור עצמי, או האם זה משום שהם מתכפרים ע"י הפר. ל"ב.

בענין אם צריכים בשביל להתחייב בפר העלם דבר של ציבור את כל הדברים שצריכים בשביל להתחייב בחטאת יחיד, כגון שלא יהיו בגדר מתעסק. נ"ט.

את"ל שמשוח מלחמה מביא פר בהוראה, האם פרו קודם לפר העלם דבר של ציבור כמו שפר כהן המשיח קודם. ע"ח (קטע "והנה אם נאמר").

שאדם שפטור מחטאת יחיד (כהן גדול) אינו יכול להתכפר בתוך הציבור בפר העלם דבר. נ"ט (קטע "ועיין לקמן"), ע"ט (קטע "מיהו לכאורה צ"ע" ולהלן שם וקטע "ברם אכתי צ"ע" וקטע אחרון).

שאינן חייב קרבן ציבור על חטא של קרבן עולה ויורד. ע"ו.

בהוראת איזה ב"ד

בענין שצריכים הוראה מב"ד הגדול כדי להתחייב בפר העלם דבר של ציבור, ולא מספיק במקצת דיינים שהם מדייני ב"ד הגדול (כמו שמצינו בעגלה ערופה אלא צריכים שכולם יורו ושכולם יהיו כשרים. ב'.

בענין הדין ב"ד הגדול שצריכים לפר העלם דבר של ציבור: האם הדין האמור בזה הוא שצריכים ב"ד של מנין ע"א, או האם הדין האמור בזה הוא שצריכים את הב"ד הכי גדול בסדר הבתי דינין, או האם הדין האמור בזה הוא שצריכים ב"ד שנחשב הב"ד של כל ישראל. ד'.

שאפילו אם מותר למנות בב"ד הגדול דיינים שאינם ראויים להוראה אבל לפר העלם דבר צריכים שכולם יהיו ראויים להוראה.
פ"א (קטע "ועכ"פ").

שגם המ"ד שסובר שבט שעשה בהוראת בית דינו חייב, מודה הוא שהיינו רק בהוראת בית דינו אבל לא בהוראת ב"ד של שבט אחר.
י"ז.

דברי הרמב"ן בחומש שהכוונה ב"שבט שעשה בהוראת בית דינו", היא להב"ד הגדול של השבט וכשיטתו שלכל שבט הי' ב"ד הגדול בשביל אותו שבט.
י"ז.

בענין המחלוקת בין הבבלי והירושלמי אם הטעם למה צריכים שהמופלא יורה עמהם הוא משום שבלא המופלא הרי הם נחשבים בטעותם קרובים למזיד (בבלי), או האם זה משום דכתיב מעיני העדה (ירושלמי).
נ"א (קטע "והנה בגמרא").

גדר רוב ציבור

ביאורים בהמחלוקת אם ב"ד משלים לרוב ציבור או לא.
ה' (קטע "ועיין עוד לקמן בדף ג"ו ולהלן שם).

בענין אם המ"ד שסובר שאין ב"ד משלים לרוב ציבור סובר כן רק היכא שרוצים לצרף את כל הב"ד או האם אפילו היכא שרוצים לצרף רק דיין אחד.
ה' (קטע "והנה יש לעיין אליבא").

בענין אם המ"ד שסובר שאין ב"ד משלים לרוב ציבור סובר שצריכים מנין של חוטאים גם כנגד הב"ד (ויש לדון בין היכא שגם ב"ד חטאו ובין היכא שלא חטאו).
ה' (קטע "והנה יש לעיין עוד").

שלפי המ"ד שסובר שב"ד משלים לרוב ציבור פשיטא שהיכא שהב"ד עצמם לא חטאו צריכים רוב חוטאים גם כנגד הב"ד.
ה' (קטע "והנה יש לעיין עוד").

דברי רש"י בדעת רבי מאיר שנוסף על ז' שבטים צריכים שאותם ז' יהיו גם רוב כל ישראל.
נ"ג.

דעת הרמב"ם בפיה"מ שאע"פ שלפי רבי יהודה מספיק בשבט אחד שעשה על פי ב"ד הגדול כי גם שבט אחד נקרא קהל אבל צריכים שאותו שבט יהי' רוב ישראל.
נ"ג.

ספיקת הקרן אורה אם רק בשביל הדין של גרידה סובר הרמב"ם שצריכים שאותו שבט יהי' רוב ישראל או האם גם בשביל החיוב המקורי של פר.
נ"ד, נ"ו, נ"ז.

הדרך שלפי הרמב"ם גם בשבט שעשה על פי הוראת בית דינו צריכים שאותו שבט יהי' רוב קהל ודלא כמו שיוצא מרש"י.
נ"ו (קטע ראשון), נ"ז.

בענין היכא שעשו עיר אחת על פי הוראת בית דינו, וכן עוד ערים על פי הוראות הבתי דינין שלהם, האם הם מצטרפין לרוב קהל.
י"ז.

בענין דברי ר"ש בן אלעזר שיש חיוב פר אם עשו ששה שבטים והם רובו של קהל, או שבעה שבטים אע"פ שאינם רובו של קהל: האם צריכים שהרובו של קהל יהיו לכל הפחות ששה שבטים אבל לא חמשה שבטים, וכן בשבעה שבטים האם צריכים שיהיו לכל הפחות חצי הקהל, רק שאינם רובו של הקהל, אבל אינם שיכולים להיות מיעוט קהל (דעת הרא"ש על פי הירושלמי), או האם מספיק אפילו בחמשה שבטים ומיעוט קהל (דעת הרמב"ם).
י"ח.

"אמר רב אסי בהוראה הלך אחר רוב יושבי ארץ ישראל": בענין אם הכוונה היא לארץ ישראל של בית ראשון או של בית שני.
י"ט.

בענין אם כוונת רב אסי היא למנין האנשים לחוד אבל תמיד צריכים ז' שבטים, או האם כוונתו היא גם למנין שבטים, דהיינו שצריכים רק רוב של מנין השבטים שנמצאים בארץ ישראל.
כ'.

ביאור הסוגיא בענין אם אפרים ומנשה נחשבים שבת אחד בנוגע לפר העלם דבר של ציבור או האם הם נחשבים שני שבטים. ע' (קטע ראשון וקטע "ולפי זה").

בענין מרובין ונתמעטו ופירש"י שמתו: יש לעיין מה הדין היכא שנתמעטו על ידי שיצאו מארץ ישראל.
כ"א.

עוד בענין מרובין ונתמעטו.
כ"ב, כ"ד.

מרובין (בשעת החטא) ונתמעטו (בשעת הקרבה): מה יהי היכא שזמן החטא נמשך ובהתחלה היו החוטאים רוב ציבור ובסוף היו מיעוט ציבור. והצד שאין הכוונה שהיו מרובין בשעת החטא אלא שהיו מרובין בשעת ההוראה כי מודדין כשעת ההוראה.
כ"ד.

בענין מועטין ונתרבו.
כ"ג, כ"ד.

בענין מיעוט בחלב ומיעוט בעכו"ם.
כ"ט, ל"ב (קטע "ועיין שם שכתב").

הצטרפות לרוב ציבור

בענין היכא שהורו ב"ד שחלב מותר ועשו מיעוט קהל על פיהם, ומת אותו ב"ד, והורו ב"ד אחר, ועשו מיעוט אחר על פיהם, האם שני המיעוטים מצטרפין להיות רוב קהל.
ח' סק"ה, ל"ב (קטע "והנה עיין לקמן").

בענין היכא שעשו מיעוט קהל על פי ב"ד אחד ומיעוט אחר על פי ב"ד שני (בלא שמתו הראשונים, אלא אילו הי' שייך

שיהיו קיימים שני בתי דינין הגדולים כאחד).
ל"א.

בענין הורו ב"ד שחלב מותר ונתחלף לו חלב בשומן רב אמר פטור, ומודה רב שאינו משלים לרוב ציבור (דף ב' ע"א). וכן בענין ספיקת תוס' שם אם רוב צבור שעשו על דרך זה חייבים פר.
א' סק"ה, י', ע"ג.

ביאור התנאי שמוזכר בדף ב' ע"א שלפר העלם דבר של ציבור צריכים שיהיו כולם בשגגה אחת: האם הכוונה היא רק שצריכים אותו סוג של שגגה (והיכא שנתחלפו לרוב ציבור חלב בשומן הרי נתקיים תנאי זה), או האם צריכים שיהיו מצורפים בשגגה אחת ממש (כמו כשכולם סמכו על ב"ד אבל לא היכא שלכל אחד ואחד נתחלף חלב בשומן).

י' סק"א, כ"ה, כ"ו סק"א (קטע "והנה הצד"), ע"ג.

מי הוא בעל הקרבן, ב"ד או הציבור, ומי מתכפר

שהמחלוקת הנ"ל אם הפר בא מתרומת הלשכה או האם בתחילה גובין עליו, הרי היא רק לפי המ"ד שסובר שציבור מביאין, אבל לפי המ"ד שסובר שב"ד מביאין הרי ב"ד מביאין משלהם.
מ"ב.

בענין אם לפי רבי יהודה שסובר שכל שבת מביא פר הכוונה היא שכל שבת ושבת משלם בשביל פרו או האם קונים את כל הפרים מממון כל ישראל.
מ"ג (קטע אחרון), ס"ח.

היכא שחטא רק שבת אחד לפי הדעה שרק אותו שבת מביא: האם גובין רק מאלו שחטאו או האם גובין את הפר מכל השבת.
מ"ג.

הדרך שמכיון שהפר בא משל ציבור (דהיינו מכל אחד שבישראל, רש"י), או

מתרומת הלשכה, הרי זה נחשב הקרבן גם של אלו שלא חטאו ונקרב גם עליהם (וגם הם מתכפרים על העבירות שלהם) אע"פ שלא חטאו את החטא וכדדרשינן ונסלה לכל עדת בני ישראל.

כ"ב (קטע "ומעתה יש לחקור"), מ"ג.

הדרך שהמחלוקת אם ב"ד מביאין או ציבור מביאין היא רק בענין משל מי בא הקרבן אבל לכו"ע ב"ד הם שמתכפרים ונחשבים בעל הקרבן.

ח' סק"א סק"ב סק"ה.

הדרך שכמו שפליגי משל מי בא הקרבן, הוא הדין שפליגי בנוגע למי יש את הדין מביא על הקרבן.

ח' סק"א סק"ב סק"ה סק"ו.

הדרך שאפילו המ"ד שסובר שב"ד מביאין הרי הוא מודה שציבור הם המתכפרים.

א' סק"ז (קטע "גם נראה"), ח' סק"ג סק"ד (קטע "והנה עיין"), ל"ב (קטע "מיהו לכאורה").

הדרך שבין ב"ד ובין ציבור מתכפרים, בין למ"ד ב"ד מביאין ובין למ"ד ציבור מביאין.

ח' סק"ג.

הדרך ששניהם, דהיינו גם ב"ד וגם הציבור, מתכפרים ביחד בתורת ציבור אחד.

ח' סק"ג (קטע אחרון) סק"ד (קטע "מיהו נראה" וקטע "והנה עיין") סק"ה סק"ו.

הדרך שגם המ"ד שסובר שב"ד מביאין הרי הוא מודה שגם הציבור מתכפרים בזכות המצוה ושייכי "קצת" בכפרה.

ח' סק"ג.

גרירה

דעת הרמב"ם בפיה"מ היא שאע"פ שלפי רבי יהודה מספיק בשבט אחד שעשה על פי ב"ד הגדול כי שבט אחד מיקרי קהל אבל צריכים שאותו שבט יהי רוב ישראל.

נ"ג.

ספיקת הקרן אורה אם רק בשביל הדין של גרירה סובר הרמב"ם שצריכים שאותו שבט יהי רוב ישראל או האם גם בשביל החיוב המקורי של פר.

נ"ד, נ"ו (קטע ראשון).

שעל ידי הדין של גרירה הרי זה נקרא שכולם מתכפרים.

מ"ג, נ"ה.

הדרך שהשבטים שמביאים משום גרירה מביאים כולם פר אחד ולא פר לכל שבט.

נ"ו (קטע אחרון).

דברי הרש"ש שכשהחוטאים הם פחות מ' שבטים אז כל שבט מביא פר (לרבי יהודה) והנגררים מביאים כולם רק פר אחד, אבל כשהחוטאים הם ז' שבטים או יותר אז הנגררים מביאים פר לכל שבט.

נ"ו (קטע אחרון).

דיני ההוראה והידיעה

הדרך שאפילו אם לא התירו ב"ד את האיסור לגמרי אלא פסקו רק שאין בו כרת יש חיוב של פר העלם דבר.

מ"א.

הדרך שבפר העלם דבר של ציבור אין צריכים את השם של הוראה אלא צריכים רק שב"ד הגדול יטעו את הציבור (וכגון אם הרכינו בראשם בלי לדבר).

ל"ו (קטע "ואולי יש ליישב").

דברי המצפה איתן שאם הורו ב"ד לחומרא, ונתגלגלה מאותה חומרא קולא, ועשו הקהל את הקולא, אין כאן חיוב של פר העלם דבר, וכן היכא שהי' מהיתר להיתר.

י"ג.

שלפי המ"ד שסובר שצריכים הורו כולם לא מספיק רק בהדיינים אלא צריכים גם שהתלמידים יורו עמהם (או ירכינו בראשם).

א' סק"ז (קטע ראשון), ל"ו (קטע "ברם לפי דברינו").

שהסיבה למה להצריך הורו כולם הרי זה כדי שהעושים יהיו נחשבים אנוסים.
א' סק"ז, ל"ו (קטע "ברם לפי דברינו" וקטע "גם י"ל דנהי").

שאפילו למ"ד שצריכים הורו כולם אבל מספיק אם נודע אחר כך רק לרובם.
ל"ג.

שאפילו אם אין צריכים שיוורו כולם אבל צריכים שכל הדיינים יהיו שם.
ב' (קטע "והנה לקמן" וקטע "המורם" וקטע אחרון).

שאפילו אם אין צריכים שיוורו כולם להיתר אבל צריכים שכולם יורו, או להיתר או לאיסור, אבל אם יש אלו ששותקים הרי יוצא שלא כולם הורו.
ל"ו (קטע "ברם אע"פ").

שלדידן שמספיק בהורו רובם, מספיק אם נודע רק למיעוט היכא שביחד עם הרוב שלא הורו הרי הם רוב.
ל"ג.

בענין הא דאין מביאין פר אם טעו בדבר שהצדוקים מודים בו.
ל"ו (קטע "והנה עיין").

משמעות דברי הרמב"ם בפיה"מ שלא נאמרו שני דינים נפרדים, דהיינו שיוורו לעקור רק מקצת דבר וכן שיוורו בדבר שאין הצדוקים מודים בו, אלא הכל הוא דין אחד, דהיינו שהטעם למה ב"ד פטורים כשהורו לעקור את כל הגוף הרי זה כי הוא דבר שהצדוקים מודים בו.
מ"ח.

שלפי משמעות דברי הרמב"ם הנ"ל יתחייבו על בתו מאנוסתו אפילו אם נאמר דחשיב עקירת כל הגוף.
מ"ח (קטע "ועיין בתוס").

"בעי רב יוסף טעו בחרישה בשבת מהו", ודברי הרא"ש שם.
ל"ו (קטע "והנה עיין").

"בעי רבי זירא אין שבת בשביעית מהו".
מ"ט.

הסברא שהיכא שהורו לעקור חרישה, או אפילו כל המלאכות, רק בליל שבת, ולא ביום שבת, הרי זה נחשב מקצת דבר.
מ"ט.

שאם עשו על פי ב"ד ב' פעמים בהעלם אחד, הרי הם מביאים רק פר אחד.
ס"ד.

דברי המנחת חינוך בענין אם שמות וגופים מחלקים בפר העלם דבר וצריכים ב' פרים כמו שהם מחלקים בחטאת יחיד.
נ"ט (קטע אחרון).

דברי הרא"ש שאם הורו ב"ד שחלב מותר והציבור אכלו חלב ואינם יודעים אם אכלו חלב הקיבה שאסור או חלב אחר שמותר, הרי הם מביאים כל אחד אשם תלוי.
ל"ב (קטע "ועיין עוד").

בענין ב' ידיעות (דהיינו היכא שהורו ב"ד ועשו מיעוט קהל על פיהם, ושוב נודע להם טעותם, ושוב חזרו והורו ועשו מיעוט אחר על פיהם, ושוב נודע להם טעותם):
בחלב וחלב, בחלב שע"ג הקיבה וחלב שע"ג הדקין, בחלב ודם.
כ"ה, כ"ו.

בענין "ונודעה החטאת ולא שנודעו החוטאים".
ל"ב (קטע "ועיין שם בתחילת").

שחייבים רק אם עשו הציבור לפני שנודע לב"ד טעותם.
א' סק"ד.

שהיכא שעשו רוב הציבור לפני שנודע לב"ד טעותם, אם שוב אכל יחיד, הרי הוא מצטרף עמהם ופטור מחטאת יחיד אפילו אם אכל לאחר שכבר נודע להם טעותם.
ל"ב (קטע "ושוב הקשה").

מי מקריבו

בענין אם רק הכהן המשיח כשר להקריב פר העלם דבר של ציבור, או האם גם מרובה בגדים. וכן בענין אם גם כהן הדיוט

כשר. וכן בענין אם יש לכה"פ דין לכתחילה שיקריבנו הכהן המשיח. וכן בענין אם פר כהן המשיח שוה לפר העלם דבר של ציבור בענין מי מקריבו. קל"ג, קל"ד, קנ"ד.

קרבן פר כהן המשיח

בענין הגדר של תולה בב"ד, עי' בערך קרבן חטאת יחיד - יחיד התולה בב"ד.

כללי

דברי הרמב"ם שמונה חטאת יחיד ופר העלם דבר של ציבור לשתי מצות, ושפר כהן המשיח הרי הוא בכלל מצות חטאת יחיד. ודברי החינוך שהביא פר כהן המשיח במצות פר העלם דבר של ציבור. ע"ב.

דברי הרא"ש שכדי להתחייב בפר כהן המשיח צריכים שהכהן גדול יהי' בגדר "מי ששב מידעתו" כמו שצריכים בחטאת יחיד. ג"ט (קטע "ועיין ברא"ש").

שלפי הר"ח אם הורה שחלב מותר ונתחלף לו חלב בשומן חייב בפר. ע"ג.

בענין אם כדי להביא פר מספיק בזה שהחטא הי' לאחר שנתמנה או האם צריכים שגם ההוראה תהי' לאחר שנתמנה. ק"כ.

איזה סוג כהן גדול

בענין שהכהן גדול צריך להיות מופלא, ובענין המחלוקת ראשונים אם הכוונה היא להמופלא שבב"ד או האם הכוונה היא לסתם ראוי להוראה. פ"א.

בענין "משיח שעבר ממשיחותו ואח"כ חטא וכו' מביא פר". קי"ד.

הדרך שהטעם של הדין הנ"ל אינו משום שהיותו משוח שעבר מחייב פר, אלא

הטעם הוא משום שהיותו משוח גמור מהני לחייב אותו בפר גם לאחר שעבר. קי"ד (קטע "וביישוב" ולהלן שם), קט"ו (קטע ראשון).

בענין אם הדין הנ"ל נוהג רק בכגון עבר מחמת מומו, או האם גם כשנסתלק בפה אשר אז אין לו עכשיו דין של משוח שעבר אלא הרי הוא בגדר כהן הדיוט בעלמא. קי"ד (קטע "והנה עיין ביומא" ולהלן שם).

דברי הראב"ד שמשוח מלחמה מביא פר בהוראה.

ע"ח (קטע "ובענין אם גם" ולהלן שם).

בענין אם פרו של משוח מלחמה (לפי דעת הראב"ד הנ"ל שהוא מביא פר) קודם לפר העלם דבר של ציבור כמו שפר כהן המשיח קודם. ע"ח (קטע "והנה אם נאמר").

חטא עם הציבור

דברי רש"י והרא"ש דהיכא שסמך הכהן גדול על הוראת ב"ד אינו מתכפר עם הציבור, ושהטעם הוא משום שהוא פטור בשגגת מעשה. ולמ"ד שבע"ז הרי הוא חייב בשגגת מעשה, הרי הוא שפיר מתכפר עם הציבור בע"ז. ובנשיא שקרבנו בשגגת מעשה שונה מיחיד סובר רש"י שגם הוא אינו מתכפר עם הציבור היכא שסמך על ב"ד, והרמ"ה חולק. ע"ט, פ"ה (קטע אחרון).

דברי הרמב"ם ועוד ראשונים שהיכא שסמך על הוראת ב"ד הרי הוא שפיר מתכפר עמהן, ודלא כרש"י והרא"ש. ע"ט, פ"ה (קטע אחרון).

שהיכא שהורה גם הוא וגם ב"ד וסמך על הוראתו לחוד, לפי רש"י הרי הוא מתכפר עם הציבור (ועי"ש באות ע"ט בענין איך יכול ציור זה להיות יותר טוב מהיכא שסמך על ב"ד), ולהרמב"ם הרי הוא מתכפר בפני עצמו. ע"ט, פ"ה (קטע אחרון).

שהטעם למה כשחטא עם הציבור הרי הוא מתכפר עם הציבור אינו משום שהוא נחשב חלק מן הציבור אלא משום שפר העלם דבר של ציבור יכול לכפר גם את הכפרה של פר כהן משיח.
פ"ה (קטע "מיהו אכתי").

בענין אם היכא שהוא מתכפר עם הציבור, הרי הוא צריך לעשות סמיכה לבדו.
פ"ה (קטע "והנה יש לעיין").

בענין אם היכא שדינו להתכפר עם הציבור, ומת, הרי זה נחשב כמו חטאת שמת אחד מן השותפין.
פ"ה (קטע "גם יהי נפקא מינה").

חטא ונתמנה

בענין המחלוקת בין רבי שמעון ורבנן בחטא לפני שנתמנה ונודע לו לאחר שנתמנה האם הוא חייב חטאת יחיד או לא, עי' בערך קרבן שעיר נשיא.

מי מקריבו

בענין אם רק הכהן המשיח כשר להקריב פר העלם דבר של ציבור, או האם גם מרובה בגדים. וכן בענין אם גם כהן הדיוט כשר. וכן בענין אם יש לכה"פ דין לכתחילה שיקריבנו הכהן המשיח. וכן בענין אם פר כהן המשיח שוה לפר העלם דבר של ציבור בענין מי מקריבו.
קל"ג, קל"ד, קנ"ד.

משמעות דברי הרמב"ם שרק כהן המשיח כשר להקריב פר כהן המשיח כי צריכים שהחוטא יכפר על עצמו.
קל"ד.

קרבן ציבור

בענין שציבור פטורים מקרבן עולה ויורד, עי' בערך קרבן עולה ויורד.

קרבן שעיר נשיא

שמלך תחת מלך אינו חייב שעיר נשיא כי לא קרינן ביי אין על גביו אלא ה' אלוקיו.
ק"ד (קטע אחרון).

בענין הדין של מלכי יהודה ושל מלכי ישראל לענין שעיר נשיא.
קכ"ט.

בענין שנשיא הסנהדרין מביא שעיר נשיא כשאינן על גביו מלך או ריש גלותא, וכן הריש גלותא כשאינן מלך.
ע"ח ("ובענין אם גם"), קכ"ט.

דברי הקרן אורה שבזמן שאין מלך הרי נשיא שבט מתחייב בשעיר אע"פ שיש גם נשיאים אחרים.
קכ"ט.

בענין נשיא שנצטרע לענין שעיר נשיא.
ק"ח - קי"א, קמ"ד בהערה (קטע "מיהו בגליון הש"ס" וקטע אחרון).

דברי רבי אליעזר שנשיא מביא שעיר היכא שהדיוט מביא קרבן עולה ויורד.
קי"ב.

בענין המחלוקת בין רבי שמעון ורבנן בהציוור של חטא כשהוא הדיוט ונתמנה להיות כהן גדול או נשיא, דלרבנן מספיק בשעת חטא בחיוב והרי הוא מביא חטאת יחיד של כשבה או שעירה, ואילו לפי ר"ש צריכים גם שעת ידיעה בחיוב וממילא הרי הוא פטור מכלום.
פ"ט (קטע "ונראה לומר"), קי"ז.

הדרך שהטעם למה לא אזיל רבי שמעון בחר שעת ידיעה לחוד ויביאו פר או שעיר כמו עכשיו, אין זה משום שמה שאשתני הרי זה פועל דין של פטור בעצם החיוב שהי' עליו קודם שאשתני, אלא לעולם יכול להיות שעדיין זקוק הוא לכפרה רק שאין לו תקנה משום שאין לו מה להביא כי "לא שייך למימר דיביאו קטן שבהם דאפילו יביא גדול לא תכפר אם הוא מחויב קטן ונמצא מביא חולין לעזרה".
קי"ח.

הדרך שטעמו של רבי שמעון למה צריכים גם שעת ידיעה בחיוב הוא משום שצריכים חטא וידיעה בשוין.
קי"ט.

שקרבנו בשגגת מעשה שונה מיחיד סובר רש"י שגם הוא אינו מתכפר עם הציבור היכא שסמך על ב"ד, והרמ"ה סובר שהוא שפיר מתכפר עם הציבור.
ע"ט, פ"ה (קטע אחרון).

ראש ישיבה

בענין דברי הגמ' (חולין דף קל"ד ע"ב) ש"גדלוהו משל אחיו" נוהג גם בראש ישיבה ולא רק בכהן גדול.

ק"ה (קטע "והנה בכמה דוכתי" וקטע אחרון).

הסברא שהדין כבוד שנוהג בראש ישיבה הוא מקרא דהכהן הגדול מאחיו.
ק"ה (קטע "והנה לולא דמסתפינא").

בענין מה שהרמב"ם הביא גדלוהו משל אחיו רק בכהן גדול.
ק"ה (קטע "ודע").

בענין למה ראש ישיבה אינו פטור מקרבן עולה ויורד משום שאינו בא לידי עניות.
ק"ה (קטע "ברם לפי").

רב ותלמיד

שלאיפיושי מאיסורא מותר להורות בפני רבו.

ט' (קטע ראשון).

"אינו דומה לומד מעצמו ללומד מרבו".
קצ"א.

דברי רבינו יונה על עשה לך רב.
קצ"א.

שרב מופלג הוא כמו רבו מובהק.
קס"ט, קפ"ו (קטע "והנה עיין במחבר").

יסוד הדין של רבו שאינו מובהק, והחיוב של התלמיד כלפיו.
ק"ד (קטע ראשון).

שבפני רבו מובהק צריך לעמוד עד שישב במקומו, וכתב הגר"א שלומדים כן מנשיא, ושיש לבאר כהנ"ל, דהיינו משום שהנשיא, שהוא רב מופלג, הרי הוא כמו רבו מובהק.
קפ"ו (קטע "והנה עיין במחבר").

הדרך שטעמו של רבי שמעון הוא כי גדולה מכפרת (על מה שחטא ועוד לא נודע לו כשהי' הדיוט, אבל על מה שנודע לו כבר בהיותו הדיוט אין גדולה מכפרת).
ק"ט.

שהיכא שחטא בהיותו הדיוט, ונודע לו אז מספק, ולאחר שנתמנה נודע לו בודאות, גם בכה"ג גדולה מכפרת.
ק"ט.

שהיכא שחטא כשהי' הדיוט ונודע לו מספק לאחר שנתמנה הרי הוא פטור מאשם תלוי כי גדולה מכפרת, וכן לפי הטעם של חטא וידיעה בשוין אין זה נקרא חטא וידיעה בשוין ואע"פ שבין הדיוט ובין נשיא מביאין אשם תלוי אבל מ"מ י"ל שלא שייך חיוב אשם תלוי היכא שהוא פטור על ידיעה ודאית מטעם שאין חטא וידיעה בשוין.
ק"ט.

הדרך שאע"פ שדינו של נשיא הוא בשעיר אבל מ"מ מכיון שהוא מביאו על שגגת מעשה כהדיוט, ולא על שגגת הוראה כמשיח וב"ד, אכתי אינו מופקע מכפרת כשבה או שעירה, אלא נתחדש דין מיוחד שהוא צריך את הכפרה של שעיר, וממילא אם אי אפשר שיביא שעיר, יביא כשבה או שעירה.

קכ"ח (קטע ראשון).

בענין אכל חצי כזית חלב כשהוא הדיוט, ונתמנה להיות נשיא, והשלימו, ואח"כ נודע.
קכ"ח (קטע "והנה לכאורה מוכח" ולהלן שם).

בענין אכל חצי כזית קודם שנתמנה וחצי זית לאחר שעבר.
קכ"ח (קטע "והנה בצירור").

שיטת רש"י והרא"ש דהיכא שסמך הכהן גדול על הוראת ב"ד אינו מתכפר עם הציבור, ושהטעם הוא משום שהוא פטור בשגגת מעשה. ולפי המ"ד שסובר שבע"ז הרי הוא חייב בשגגת מעשה, הרי הוא שפיר מתכפר עם הציבור בע"ז. ובנשיא

בענין המחלוקת אם רב שמחל על כבודו כבודו מחול או לא, וכן בענין הטעם של תורתו דילי' היא.
קנ"ג.

דברי הכסף משנה בשם הריב"ש בשם הרשב"ד שאע"פ שרב שמחל על כבודו כבודו מחול אבל על בזיונות אינו יכול למחול.

ק"ה (קטע "ברם אולי"), קנ"ג (קטע ראשון).

דברי הגר"ז על רב שמחל על כבודו כבודו מחול: שמחילה מהני רק על הדברים המיוחדים שהוא חייב לרבו אבל לא על הדברים שחייבים לכל ת"ח כי הדברים שחייבים לכל ת"ח הרי הם בגדר מצוה כלפי שמיא.

קנ"ג (קטע "ברם לפ"ז יוצא" וקטע "מיהו בפשטות").

הדרך שברבו הדין כבוד שנתחדש הוא דין כבוד להגברא ולא רק לתורתו, אבל הדין כבוד לכל ת"ח הוא רק לתורתו.
קנ"ג (קטע "וי"ל").

הדרך שגם הדברים המיוחדים שהוא חייב לרבו הרי הם דין כבוד לתורתו, ואינם בגדר דין כבוד להגברא, אלא שמאחר שהוא רבו הרי הוא חייב בחיוב יותר חזק לכבד את תורתו ולכן הרי הוא חייב לעשות לרבו דברים שאינו חייב לעשות אותם לתלמיד חכם שאינו רבו.

קנ"ג (קטע "ולכאורה").

הדרך שאפילו אם מלך אינו חייב לכבד את רבו אבל הרי הוא חייב לקרותו "רבו" כי אין זה נקרא שהוא מכבדו ע"י מעשה ולכן אין בזה משום ביטול כבודו של מלך.
ק"ד.

רוב

שרובו ככולו שייך רק בזמן שכבר ישנו לה"כולו" במציאות, דאז שפיר שייך לומר שמה שנעשה ברובו הרי זה נחשב כאילו נעשה בכולו, אבל לא היכא שנמצא כאן רק רוב מהכל.
ס"ב.

ריש גלותא

שהריש גלותא אינו מוכרח להיות תלמיד חכם.

קפ"ו (קטע "ואולי יצויר").

בענין אם גם בריש גלותא נוהג הדין כבוד שנוהג בנשיא הסנהדרין.

קפ"ו (קטע "ואולי יצויר").

שהנשיא של הסנהדרין כפוף בשררתו וכבודו להריש גלותא.

קכ"ט, קפ"ו (קטע "ואולי יצויר").

בענין שהנשיא של הסנהדרין מביא שעיר נשיא כשאין על גביו מלך או ריש גלותא, וכן הריש גלותא כשאין מלך.

ע"ח ("ובענין אם גם"), קכ"ט.

שאל המלך

בענין אם היתה מחלוקת על המלכות.

קל"ט (קטע "והנה את עיקר").

בענין למה בתחילה הלך לביתו ולא התנהג כמלך.

קמ"ד בההערה (קטע "והאברכנאל").

בענין דברי הכסף משנה ששאל הי' זקוק למשיחה אע"פ שלא הי' מבית דוד משום שהי' המלך הראשון על ישראל, ועוד דרכים בזה.
קל"ט.

בענין אם שאל נמשח בשמן המשחה או בשמן אפרסמון.

קל"ט.

דברי רש"י שמה שאין מושחין מלכי ישראל (אלא בשמן אפרסמון כשיש שם מחלוקת) הרי זה רק מדוד ואילך ומש"ה נמשח שאל.

קל"ט (קטע ראשון).

שבועה

פסקו של הרמב"ם שמלכי בית דוד חייבים על שמיעת קול (כלומר קרבן שבועת העדות), והשגת הראב"ד עליו.

ק', ק"א (קטע "ולפי דברינו").

שבטים

הדרך שבשביל השם של שבט לא מספיק בהא לחוד שכולם הם זרעו של אחד מבני יעקב, אלא דוקא על ידי שנאגדו בנשיא אחד, ונחלה אחת, הרי הם זוכים בהשם של שבט, כי גם דברים אלו הם מהדברים שקובעים את השם של שבט.
ע' (קטע "אמנם"), ע*, ע"א.

הדרך שהקובעים הם באמת רק הדינים הנ"ל, ולא היותם כולם זרעו של אחד מבני יעקב.
ע*.

שחון מהדינים הנ"ל שקובעים את השם של שבט, יש דינים אחרים שחלים בדרך ממילא על שבט לאחר שהוא כבר נקבע לשבט.
ע' (קטע "אמנם" ולהלן שם), ע*, ע"א.

בענין איזה סוג הוא הדין של מצוה על שבט לדון את שבטו.
ע' (קטע "אמנם").

בענין איזה סוג הוא הדין שגם שבט אחד נקרא "קהל" לענין פר העלם דבר של ציבור.
ע' (קטע "ולפי זה י"ל").

בענין איזה סוג הוא הדין בעיר הנדחת שצריכים שמדיחי יהיו מאותו השבט כמו הנדחים.
ע' (קטע "ולפי זה שפיר").

בענין איזה סוג הוא הדין שהיו צריכים מנין בהמדבר.
ע' (קטע "ועיין עוד בכמדבר").

בענין איזה סוג הוא מה שגמירי דלא כלה שבטא.
ע' ("ועיין בחידושי הגרי"ז").

בענין איזה סוג הי' מה ששלח משה מרגל לכל שבט.
ע' (קטע "ולפ"ז מובן").

בענין איזה סוג הי' מה ששלח במלחמת מדין אלף למטה.
ע' (קטע "מיהו לפ"ז").

דברי הרמב"ן בפרשת שופטים שכמו שהי'

ב"ד הגדול לכל ישראל, כך הי' ב"ד הגדול מבני השבט לכל שבט ושבט.
י"ז.

שבע בן בכרי

בענין שהי' חייב מיתה על שמרד בדוד.
קמ"ד בההערה (קטע "ועיין עוד ברש"י בשמואל").

שבת קודש

בענין אם גר שמל ולא טבל חייב לשמור שבת, עי' בערך גרות.

שכחה

בענין שכחת התורה, עי' בערך תורה.

שכר ועונש

בענין הא שבעידנא דריתחא הקב"ה מעניש על ביטול עשה.
ט' (קטע אחרון).

שלמה המלך

בענין אם נסתלק מדוד דין מלך כשהושב את שלמה על כסאו, ושמוא הי' לשלמה דין מלך.
ק"י (קטע "וכן יש לעיין" ולהלן שם).

דברי האברבנאל שרק את שלמה המלך לחוד משחו אצל מעין.
קמ"ט סק"א.

שמואל הרמתי

דברי המדרש תהלים שהי' לשמואל דין מלך כמו משה.
קל"ט (קטע "ועיין גם").

שמן המשחה - משיחה

כללי

דברי הרמב"ם בסה"מ שורש י' שעשיית שמן המשחה אינה נמנית למצוה משום שהיא רק בגדר הכשר והכנה לתכלית מסוימת דהיינו המשיחה, וכן דבריו בהל' כלי המקדש.
קל"ה.

את מי מושחים למלכות

בענין אם שאול נמשח בשמן המשחה או בשמן אפרסמון.
קל"ט.

בענין דברי הכסף משנה ששאלוהו הי' זקוק למשיחה אע"פ שלא הי' מבית דוד משום שהי' המלך הראשון על ישראל, ועוד דרכים בזה.
קל"ט.

דברי רש"י שמה שמלכי ישראל אין מושחים אותן (אלא בשמן אפרסמון כשיש שם מחלוקת) הרי זה רק מדוד ואילך ומש"ה נמשח שאול.
קל"ט (קטע ראשון).

בענין היכא שלא משחו מלך מבית דוד שהי' צריך משיחה, האם משיחה מעכבת ואינו אלא כמו מלך ישראל.
קמ"ט סק"ב.

בענין מה שמושחים מלך בן מלך אם יש שם מחלוקת: האם הכוונה היא שהיכא שיש מחלוקת אין המלכות הולכת בירושה ומש"ה הרי הוא צריך משיחה, או האם המשיחה בכה"ג הרי היא רק כדי לסלק את המחלוקת.
קמ"ד, קמ"ט סק"ב.

בענין אם כשמושחים מלך בן מלך מבית דוד מפני המחלוקת, מושחים אותו בשמן המשחה או רק בשמן אפרסמון.
קמ"ד.

משמעות דברי הרמב"ם שיהואחז נמשח בשמן המשחה.
קל"א.

דברי הטורי אבן שמיחה מועלת על לאחר זמן, כמו בדוד שנמשח בחיי שאול אע"פ שעוד לא נעשה מלך אז.
ק"י (קטע "ואין להקשות").

הדרך שמיחה מועלת לכל חייו, מתי שיצטרך עוד משיחה.
קמ"ד בהערה (קטע אחרון).

דברי התשב"ץ שהמצוה היא המשיחה, והרי היא נחשבת מצוה לדורות כי מה שלא משחו בבית שני הרי זה רק משום חסרון במציאות שלא הי' להם שמן המשחה.
קל"ה (קטע "ועוד הביא").

המחלוקת בענין אם שמן המשחה ירד עמם לבבל או האם נגנז בימי יאשיהו.
קל"א.

בענין אם מה שצריכים שמן המשחה שעשה משה הרי זה רק לענין העונש של כרת של סך, או האם זה תנאי המעכב בכל עיקר הכשרות של השמן. וכן בענין אם היכא שכלה של משה, אז שפיר מתכשר גם שמן אחר.
קל"ה.

בענין מה הוא הציור של "למוסרו לציבור" (אם רק של משה כשר).
קל"ה.

דיני השמן

דעת הרמב"ם שהאיסור של סך הוא רק בכזית, ובפחות מזה יש לזה דין של חצי שיעור, ודעת הראב"ד שעיקר האיסור של סך הוא גם בפחות מכזית.
קמ"ה, קמ"ח.

שבנוגע להאיסור של נתינה גם הראב"ד מודה שצריכים כזית.
קמ"ח.

בענין אם נתן שמן המשחה על בן מלך ממלכי בית דוד (שאינו צריך משיחה כיון שלא היתה שם מחלוקת, ויש אומרים עוד שאפילו היכא שיש מחלוקת מושחים אותו בשמן אפרסמון ולא בשמן המשחה), האם גם הוא נחשב ש"אינו זר אצלו" (כמו שאביו שנמשח אינו נחשב זר אצלו) כיון שבא מיהא מבית דוד.
קמ"ו.

שמעילה בשמן המשחה היא אם נהנה הנאה שהיא שוה פרוטה ואפילו משמן פחות מכזית.
קמ"ח.

והיינו מלא הקרן המיוחד שהי' להם מאז ימות המשכן.
קמ"ג.

דברי תוס' בכריתות שלא נקרא שנעשה מצותו עד לאחר ניגוב.
קמ"ח.

בענין מה שהרמב"ם הביא שאין מושחים את המלכים אלא על העין רק לגבי מלכי בית דוד בלבד.
קמ"ט סק"א.

שלכאורה מה שאין מושחים את המלכים אלא על העין הרי זה רק דין לכתחילה, ודברי האברבנאל שאינו אפילו חיוב לכתחילה אלא רק סימן ברכה.
קמ"ט סק"א.

דברי האברבנאל שרק את שלמה המלך לחוד משחו על העין.
קמ"ט סק"א.

דברי האברבנאל שמיחת מלך צריכה ירושלים.
קמ"ט סק"ג.

דברי האברבנאל שמיחת מלך צריכה יום.
קמ"ט סק"ג.

דברי הירושלמי שאין מושחים מלכים אלא בקרן.
ק"ג.

בענין אם מותר למושח בשמן המשחה מפך, או האם אסור כי כיון שהשמן הוא קדוש צריכים כלי שרת וכיון שפך הוא מחרס אינו בגדר כלי שרת.
ק"ג.

בענין אם היכא שהזכר שמושחים בשמן אפרסמון הכוונה היא דוקא לשמן אפרסמון או האם דיברו בהווה.
ק"מ.

שמעי בן גרא

בענין אם הי' חייב מיתה על שקילל דוד המלך.

קמ"ד בההערה (קטע "וע"ע ברש"י" ולהלן שם).

הדרך של האבני נזר שלא הי' לדוד דין מלך לפני שקיבלוהו, ולכן הוצרך לעוד משיחה מיהודה וישראל לאחר שקיבלוהו, רק שהועילה מה ששמואל משה אותו כדי לחייב את כלל ישראל לקבלו ולהמליכו. והשגת בנו של האבני נזר דא"כ למה לא הוצרך לעוד משיחה לאחר המעשה של אבשלום (מיהו י"ל כהדרך שהזכרנו לעיל בסמוך שהמשיחה הראשונה כשנעשה מלך מועילה לכל חייו). וכתב דרך אחרת, והיינו שהי' מלך מיד ואין צריכים קבלת העם, וכיון שהוא מלך גם בלא קבלת העם לא הי' זקוק לעוד משיחה אחרי אבשלום, וכל המשיחות שנמשח אחרי שנמשח משמואל היו לפרסומי מילתא לחוד, רק שכל זמן שהי' שאול חי לא היתה מלכותו באיתגליא ומש"ה לא היו נחשבים מורדים במלכות.
קמ"ד בההערה (קטע "וע"ע באבני נזר" וקטע אחרון).

כיצד מושחים

שמהרמב"ם משמע שאת המלכים היו רק מושחים ולא היו יוצקים, דלא כהרד"ק שגם במלכים היו יוצקים.
קמ"ב סק"ב.

המחלוקת בין רש"י והרמב"ם בענין אם מושחים בין ריסי עיניו או על גבי עיניו.
קמ"א.

המחלוקת בין רש"י והרמב"ם בענין איך עושים כ' יוניית.
קמ"א.

מה שמבואר ברמב"ם שב"יוצקים ואח"כ מושחים" שניהם היו ע"י נתינה אחת של שמן ולא ע"י ב' נתינות.
קמ"ב סק"א.

דברי הרד"ק שהיו יוצקים ומושחים ושוב יוצקים כי היו צריכים לגמור את כל השמן.
קמ"ג.

דברי הרד"ק שהי' שיעור מסוים של שמן,

תורה

שמה שלומדים מרב מתקיים יותר ו"אינו דומה לומד מעצמו ללומד מרבו".
קצ"א.

"רבי זירא ורבה בר רב מתנה הי מינייהו עדיף, רבי זירא חריף ומקשה, ורבה בר רב מתנה מתון ומסיק, תיקו": בענין חריף ומקשה לעומת מתון ומסיק, איזהו מהם עדיף.
קצ"ב.

דברי הרא"ש שיוצא מדבריו שיש חסרון בחריף ומקשה מפני שהוא עלול לבוא לידי טעות.
קצ"ב.

בענין בקיאות ופולפול איזה עדיף.
קפ"ט.

בענין לימוד לשמה.
קב"ו.

בענין "לעולם יעסוק אדם בתורה ובמצות אפילו שלא לשמה שמתוך שלא לשמה בא לשמה".
קב"ו.

בענין הנהגה או מתפרנס מן התורה.
ק"ה (קטע "והנה בכמה דוכתי").

בענין אם הוא עובר בהלאו של שכחת התורה אם הוא עושה את הדברים שמוזכרים בדף י"ג שמשכחין את הלימוד.
קפ"ב.

בענין אם הם משכחים את התורה בדרך הטבע או בדרכים סגוליים.
קפ"ב.

בענין מה שנתרפאו בשעת מתן תורה.
קב"א (קטע ראשון).

המחלוקת בין רבי ישמעאל ורבי עקיבא בענין אם כללות ופרטות נאמרו בסיני (ר"ע), או האם רק כללות נאמרו בסיני ופרטות נאמרו באהל מועד (ר"י).
קב"א.

ביאור המדרש ש"כללים למדהו הקב"ה למשה".
קכ"א בההערה.

דברי המכילתא שגם המצות שבפרשת ואלה המשפטים נאמרו בסיני כמו עשרת הדברות.

קכ"א (קטע "מיהו בריש פרשת משפטים" ולהלן שם).

מדרשים חלוקים בענין אם בהמ' יום הראשונים נאמרו רק עשרת הדברות או הכל.
קכ"א (קטע "והנה לכאורה יש ליישב" ולהלן שם).

דברי רש"י בתענית דף כ"א ע"ב שמתן תורה נמשכה כל החורף של בניית המשכן.
קכ"א (קטע "וע"ע ברש"י בתענית").

תלמיד

ע"י בערך רב ותלמיד.

תלמיד חכם

כללי

דברי הירושלמי שכסות אשת חבר קודמת לחיי עם הארץ.
קס"ה.

דברי הספר חסידים ששנים שיושבים ובקשו אויבים להרוג אחד מהם, אם אחד ת"ח והשני הדיוט מצוה להדיוט לומר הרגוני ולא את חברי.
קס"ח.

כבוד תלמיד חכם

בענין המחלוקת אם רב שמחל על כבודו כבודו מחול או לא, וכן בענין טעמא דתורתו דילי' היא.
קנ"ג.

דברי הכסף משנה בשם הריב"ש בשם הראב"ד שאע"פ שרב שמחל על כבודו כבודו מחול אבל על בזיונות אינו יכול למחול.
ק"ה (קטע "ברם אולי י"ל"), קנ"ג (קטע ראשון).

דברי הגרי"ז על רב שמחל על כבודו כבודו מחול: שמחילה מהני רק על הדברים המיוחדים שהוא חייב לרבו אבל לא על הדברים שחייבים לכל ת"ח כי הדברים שחייבים לכל ת"ח הרי הם בגדר מצוה כלפי שמיא.

קנ"ג (קטע "ברם לפ"ז יוצא" וקטע "מיהו בפשטות").

הדרך שברבו הדין כבוד שנתחדש הוא דין כבוד להגברא ולא רק לתורתו, אבל הדין כבוד לכל ת"ח הוא רק לתורתו. קנ"ג (קטע "וי"ל").

הדרך שגם הדברים המיוחדים שהוא חייב לרבו הרי הם דין כבוד לתורתו, ואינם בגדר דין כבוד להגברא, אלא שמאחר שהוא רבו הרי הוא חייב בחיוב יותר חזק לכבד את תורתו, ולכן הרי הוא חייב לעשות לרבו דברים שאינו חייב לעשות אותם לתלמיד חכם שאינו רבו.

קנ"ג (קטע "ולכאורה").

שרב מופלג הוא כמו רבו מובהק.

קס"ט, קפ"ו (קטע "והנה עיין במחבר").

בענין מה שתלמיד חכם פטור מלהעיד בפני ב"ד דזוטר מיני' משום שאינו לפי כבודו. ק"א.

בענין אם הכוונה היא שהעמידה אינה לפי כבודו או האם הכוונה היא שעצם הענין של הגדת עדות אינו לפי כבודו. ק"א (קטע "ובלא דבריו").

בענין אם הטעם למה ת"ח פטור מלהעיד בפני ב"ד דזוטר מיני' הרי זה משום כבוד תלמיד חכם, או האם זה משום שהכבוד הבריות שלו הוא יותר גדול יען היותו ת"ח. ק"ב.

תלמיד חכם וכהן גדול מי עדיף

שכתר תורה גדול מכתר כהונה (ועי' לעיל בערך תורה סק"ב בענין המהות של כתר תורה).

קס"ו, קס"ז.

בענין מה שממזר ת"ח קודם (להציל) לכהן גדול ע"ה. קס"ז.

בענין אם ממזר ת"ח קודם לכהן גדול ע"ה רק לענין להחיותו ולפדותו ולכסותו או האם גם לענין כבוד. קס"ז (קטע אחרון).

בענין אם ממזר ת"ח קודם גם לכהן גדול שאינו עם הארץ רק שאינו ת"ח. ק"פ סק"א.

שנתין או עבד (שהם למטה מממזר) שהם ת"ח אינם קודמים לכהן גדול ע"ה אלא הכהן גדול קודם. ק"פ סק"ב, קפ"א (קטע "גם י"ל שהחסרון").

דברי רבי מאיר שאפילו גוי שיושב ועוסק בתורה הרי הוא ככהן גדול. ק"פ סק"ב, קפ"א (קטע "ולפי זה").

תלמיד חכם ומלך מי עדיף

שכתר תורה גדול מכתר מלכות (ועי' לעיל בערך תורה סק"ב בענין המהות של כתר תורה). קס"ז.

בענין מה שממזר ת"ח קודם (להציל) למלך עם הארץ, והטעם של "חכם שמת אין לנו כיוצא בו, מלך ישראל כל ישראל ראויים למלכות".

קס"ו (ביאור הסברא הנ"ל, ובענין מה הדין במלכי בית דוד), קס"ז (קטע "רכ").

תמר (כלת יהודה)

דברי רש"י שהביא דברי רבי מאיר שהיתה חייבת שריפה משום בת כהן שזינתה, ודברי הרמב"ן שהיתה חייבת מיתה משום שהיתה נחשבת מורדת ביהודה שהי' מושל הארץ.

קכ"ה.

לפי רש"י איך הי' מותר לה לזנות עם יהודה.

קכ"ה.

תרומות ומעשרות

בענין אם אכילת תרומה היא מצוה חיובית כמו אכילת קדשי קדשים, או האם היא רק בגדר מצוה קיומית, דהיינו שאם הוא אוכל הרי הוא מקיים מצוה אבל אין חיוב לאכול.
קכ"ד.

תרי"ג מצות

המחלוקת אם הציוויים שנאמרו לפני הר סיני נשנו עוד הפעם בהר סיני ואנחנו צריכים לקיים רק את הציווי של הר סיני. צ"ה, קכ"א (קטע אחרון).

שיטת רבי יצחק שהמנין של תרי"ג שלנו

מתחיל מהחודש הזה לכם, וביאורו של הגור ארי' דהיינו משום שמאז נצטוו באמצעות משה רבינו.
צ"ה (קטע "מיהו רש"י" ולהלן שם).

דברי הרמב"ן שהמצות שנצטוו במרה היו בגדר חינוך, להתרגל במצות.
צ"ה (קטע "ויש ליישב בדוחק").

דברי הרמב"ן שהטעם למה לא מנה הבה"ג את אנכי ה' אלוקיך בכלל תרי"ג מצות הרי זה משום שהמושג "מצוה" מתחיל רק לאחר שמודים במציאותו של זה שצוה.

צ"ד.

גמרות וראשונים במס' הוריות שנזכרו שלא במקומם

- ב' ע"א, רא"ש ד"ה הורו. ו', ט"ז סק"א.
- ב' ע"א, רא"ש ד"ה אמר רבא. ז'.
- ב' ע"א, רא"ש ד"ה מעם הארץ י"ב (קטע "והנה עי' ברא"ש").
- ב' ע"א, ר"ח ד"ה רב דימי וכו' (יש שומע מהא הלכתא"). ח' סק"א.
- ב' ע"א, ר"ח ד"ה רב דימי וכו' ("כמ"ד ב"ד מביאין פר משלהן"). מ"ב.
- ב' ע"א, ר"ח ד"ה אמר רבא אף אנן נמי תנינא וכו' (נדפס בש"ס וילנא בדף ב' ע"ב). א' סק"ב (קטע "ברם").
- ב' ע"א, ר"ח ד"ה פיסקא ("ואי קשיא לך") (נדפס בש"ס וילנא בדף ב' ע"ב). א' סק"א.
- ב' ע"ב, אמר רבא איצטריך סד"א הני מילי גמיר וסביר אבל גמיר ולא סביר לא. ו' (קטע "וגם מסוגיית").
- ב' ע"ב, בעשותה אחת יחיד העושה על פי עצמו חייב בהוראת ב"ד פטור. א' סק"א סק"ד.
- ב' ע"ב, יכול רוב צבור שעשו בשגגת מעשה יהו פטורין וכו'. י' סק"א (קטע "גם צ"ע"), ל"ב (קטע "והנה לכאורה יש להביא").
- ב' ע"ב, לאיתויי מבעט בהוראה. ט"ז.
- ב' ע"א, וידע אחד מהן שטעו וכו' והלך ועשה על פיהם וכו' הרי זה חייב. ה' (קטע "וע"ע שם במרומי שדה").
- ב' ע"א, וידע אחד מהן שטעו או תלמיד הראוי להוראה. ט"ז סק"א.
- ב' ע"א, אמר שמואל אין ב"ד חייבין עד שיאמרו להם מותרים אתם. ח' סק"א.
- ב' ע"א, עד שיהו כולן בשגגה אחת. כ"ה.
- ב' ע"א, רש"י ד"ה הורו בית דין וכו'. א' סק"א.
- ב' ע"א, רש"י ד"ה לעולם אין ב"ד חייבין. ח' סק"א סק"ג.
- ב' ע"א, רש"י ד"ה חייבת בקרבן. א' סק"ב (קטע ראשון).
- ב' ע"א, רש"י ד"ה פרט למומר. י"ב (קטע ראשון).
- ב' ע"א, תד"ה הורו ב"ד. (א' סק"ב קטע ראשון), ב' (קטע ראשון), ד' (קטע "מיהו עיין בסיפרא"), י"ד.
- ב' ע"א, תד"ה בין שעשו ועשה עמהן. ה' (קטע ראשון ולהלן שם).
- ב' ע"א, תד"ה הורו לה ב"ד לינשא. א' סק"ב (קטע ראשון), י"ד, ל"ו (קטע "מיהו לכאורה").
- ב' ע"א, תד"ה עד שיהיו כולן בשגגה אחת. א' סק"ה, י', נ"ט (קטע "אולם"), ע"ג.

ג' ע"ב, רש"י ד"ה אי הכי.
ח' סק"ג.

ג' ע"א, ב"ד משלים לרוב ציבור קמיפלגי.
ה' (קטע "ועיין עוד לקמן בדף ג'").

ג' ע"א, אמר רב אסי ובהוראה הלך אחר רוב יושבי ארץ ישראל.
ג"ה.

ג' ע"א, שני מיעוטים של קהל, בחלב וחלב, בחלב שע"ג הקיבה וחלב שע"ג הדקין, בחלב ודם.
כ"ה - כ"ח, פ"ה.

ג' ע"א, מיעוט בחלב ומיעוט בעכו"ם.
כ"ט, ל"ב (קטע "ועיין שם שכתב עוד"), פ"ה.

ג' ע"א, איבעיא להו הורו ב"ד שחלב מותר ועשו מיעוט הקהל ומת אותו ב"ד ועמד ב"ד אחר וחזרו והורו ועשו מיעוט אחר, אליבא דמ"ד ב"ד מייתי וכו'.
ח' סק"ה, כ"ו סק"ב, ל"א, ל"ב (קטע "והנה עיין לקמן בסוגיין").

ג' ע"א, רש"י ד"ה ב"ד משלים לרוב ציבור.
ה' (קטע "והנה עיין ברש"י שם").

ג' ע"א, תד"ה וחזרו והורו.
כ"ו סק"א (קטע "והנה עיין בתוס'").

ג' ע"א, רא"ש המשך ד"ה א"ה מאי אולמי וכו' ("אדרבה איפכא מסתברא").
ח' סק"ג.

ג' ע"א, ר"ח על ב"ד משלים לרוב ציבור (דאיירי כשהיו העם מחצה על מחצה בלי הב"ד), נדפס בסוף דף ג' ע"ב.
ה' (קטע "והנה עיין ברש"י שם").

ג' ע"ב, מאה שישבו להורות אין חייבין עד שיורו כולן.

א' סק"ו סק"ז (קטע ראשון), ב' (קטע "המורם"), ו' (קטע ראשון).

ג' ע"ב, הב"ע כגון שהרכין ההוא אחד מהן בראשו.

ו' (קטע ראשון), ל"ו.

ג' ע"ב, אי איכא כולם הויא הוראה ואי לא לא הויא הוראה.

ב' (קטע "והנה לקמן").

ג' ע"ב, הורו ב"ד וידעו שטעו וחזרו בהן בין שהביאו כפרתן ובין שלא הביאו כפרתן והלך ועשה על פיהם וכו'.

א' סק"ד בההערה, ל"ב (קטע "ושוב הקשה").

ג' ע"ב, הורו ב"ד לעקור את כל הגוף וכו' הרי אלו פטורין.

א' סק"א.

ג' ע"ב, אמר רב יהודה אמר רב מ"ט דר"ש הואיל וברשות ב"ד הוא עושה.

א' סק"ד בההערה.

ג' ע"ב, אמר רב יהודה אמר רב אומר ה"י ר"ש כל הוראה שיצאה ברוב ציבור יחיד העושה אותה פטור.

א' סק"ד בההערה.

ג' ע"ב, פר העלם דבר של צבור וכו' בתחלה גובין עליהן דברי ר"ש רבי יהודה אומר מתרומת הלשכה הן באין.

ח' סק"א.

ג' ע"ב, רש"י ד"ה כגון שהרכין ההוא אחד מהם.

א' סק"ז (קטע ראשון), ו' (קטע אחרון).

ג' ע"ב, רש"י ד"ה הורו ב"ד.

א' סק"ד בההערה.

ג' ע"ב, רש"י ד"ה בין שהביאו כפרתן.

א' סק"ד בההערה.

ג' ע"ב, רש"י ד"ה לפי שלא ניתנה הוראה אלא להבחין בין שוגג למזיד.

א' סק"ד בההערה.

ג' ע"ב, רא"ש ד"ה ת"ש.

ל"ד.

ד' ע"ב, רש"י ד"ה ואמר להם טועים אתם. ל"ה.

ד' ע"ב, רש"י ד"ה אמר רב חסדא. ב' (קטע ראשון [מהרש"א] וקטע "מיהו עיין ברש"י"), ד' (קטע "מיהו עיין בסיפרא").

ד' ע"ב, רש"י ד"ה הורו ב"ד שוגגין וכו'. ל"ו (קטע אחרון).

ד' ע"ב, רש"י ד"ה הורו ב"ד מזידין וכו'. ל"ו (קטע אחרון).

ד' ע"ב, רש"י ד"ה טעמא דשוגגין ועשו מזידין דפטורין. א' סק"ג, י' סק"ב.

ד' ע"ב, רש"י ד"ה כגון שהורו ב"ד שחלב מותר. א' סק"ג.

ד' ע"ב, רש"י ד"ה מתני' הורו ב"ד ועשו כל הקהל או רובן על פיהן מביאין פר. ח' סק"ז.

ד' ע"ב, תד"ה או. ב' (קטע "והנה לקמן").

ד' ע"ב, ר"ח (נדפס בש"ס וילנא בדף ו' ע"א בהמשך ד"ה וידע אחד מהן שטעו). ב' (קטע "והנה עיין גם בר"ח").

ד' ע"ב, רא"ש ד"ה בעי רב יוסף. ל"ו (קטע "והנה עיין").

ד' ע"ב, רא"ש ד"ה בעי ר' זירא, וכו' הורו ב"ד וידע אחד מהן שטעו וכו'. ל"ה.

ד' ע"ב, רא"ש ד"ה הא שוגגין דומיא דמזידין. א' סק"ד, י' סק"ב.

ה' ע"א, רבי שמעון אומר י"ג פרים. ח' סק"ז.

ה' ע"א, וחכמים אומרים אין חייבין אלא על הוריות ב"ד הגדול בלבד שנאמר ואם כל עדת ישראל ישגו ולא עדת אותו שבט. ב' (קטע ראשון), ד' (קטע ראשון).

ד' ע"א, חזקי' אמר אמר קרא ועשו אחת מכל מצות ולא כל מצות. פ"ו.

ד' ע"א, רב אשי אמר יליף דבר דבר מזקן ממרא. ד' (קטע ראשון).

ד' ע"א, דאמרי זבה לא היא אלא ביממי. מ"ט.

ד' ע"א, רש"י ד"ה זיל קרי בי רב הוא. ל"ו (קטע "והנה עיין").

ד' ע"א, רש"י ד"ה ואי בעית אימא. מ"ט.

ד' ע"א, תד"ה בדבר. מ"ח (קטע "ועיין בתוס").

ד' ע"א, תד"ה יש נדה. מ"ח (קטע "ולפי הרמב"ם").

ד' ע"א, ר"ח על דאמרי זבה לא היא אלא ביממי (נדפס בש"ס וילנא בדף ה' ע"ב). מ"ט.

ד' ע"ב, או שהי' אחד מהן גר או ממזר וכו' מה עדה האמורה להלן כולן ראויין להוראה אף עדה האמורה כאן עד שיהיו כולן ראויין להוראה.

ב' (קטע "והנה עיין עוד לקמן בדף ד").

ד' ע"ב, אמר רב ששת וכן תנא דבי רבי ישמעאל מפני מה אמרו הורו בדבר שהצדוקין מודין בו פטורין מפני שהי' להם ללמוד ולא למדו.

ל"ו (קטע "והנה עיין לקמן"), מ"ח (קטע "ברם בפשטות").

ד' ע"ב, והתם מנלן וכו' אתן בדומין לך. ב' (קטע "והנה עיין עוד לקמן בדף ד").

ד' ע"ב, מזידין ועשו שוגגין וכו'. א' סק"ד, ל"ו (קטע "ברם אכתי").

ד' ע"ב, הורו ב"ד ועשו כל הקהל או רובן על פיהן מביאין פר וכו' דברי רבי מאיר רבי יהודה אומר י"ב שבטים מביאין י"ב פרים. ח' סק"ז.

ה' ע"א, ונודעה החטאת ולא שיודעו החוטאים.

ל"ב (קטע "ועיין שם בתחילת" ולהלן שם).

ה' ע"א, ושאר שבטים שלא חטאו מביאין על ידיהן פר פר.

נ"ו (קטע אחרון).

ה' ע"א, הילפותות אם ב"ד מביאין או ציבור מביאין.

ח' סק"ז בהערה.

ה' ע"א, חד לגרירה.

מ"ג.

ה' ע"א, וחד לשבט שעשה בהוראת בית דינו.

נ"ז.

ה' ע"א, רש"י ד"ה רבי יהודה אומר.

נ"ו (קטע אחרון).

ה' ע"א, רש"י ד"ה עדת ישראל.

ב' (קטע ראשון).

ה' ע"א, רא"ש ד"ה ת"ר.

ל"ב (קטע "ועיין עוד בדברי הרא"ש").

ה' ע"ב, משמעות הסוגיא שלפי רבי שמעון בן אלעזר שאמר חטאו ששה והן רובן של קהל או שבעה אע"פ שאינן רובו של קהל חייבין, בעינן שיהיו דוקא ששה ולא חמשה, וכן חציו של קהל ולא מיעוטו של קהל.

י"ח.

ה' ע"ב, רש"ש ד"ה אבל.

י"ח.

ו' ע"א, דתניא רבי יהודה אומר על עבודת כוכבים הביאום, ואמר ר"י אמר שמואל על עכו"ם שעשו בימי צדקיהו.

ח' סק"ד (קטע ראשון).

ו' ע"א, אי נמי דחטאו שבעה שבטים ושאר אינן בגרירה.

נ"ו (קטע אחרון).

ו' ע"א, אלא לרבי מאיר דאמר ב"ד מביאין ולא צבור שנים עשר היכי משכחת ליה.

ח' סק"ז (קטע "ברם עיין").

ו' ע"א, והא מייתו להו הנהו דחטאו.

ח' סק"ד (קטע ראשון).

ו' ע"א, אמר רב פפא כי גמירי חטאת שמתו בעלי' במיתה הני מילי ביחיד אבל לא בציבור משום שאין מיתה בציבור.

ח' סק"ד (קטע ראשון), כ"ב (קטע "הנה עיין לקמן").

ו' ע"א, אלא הכא מי הוו חיים אין הכי נמי דכתיב ורבים מהכהנים והלויים וגו'.

ח' סק"ד (קטע ראשון).

ו' ע"א, מת אחד מב"ד פטורין דהויא לה חטאת שמת אחד מן השותפין.

ח' סק"ד (קטע ראשון וקטע "והנה עיין ברש"י") סק"ו, מ"ב.

ו' ע"א, מאן תנא אמר רב חסדא אמר רבי זירא אמר רב ירמי' אמר רב רבי מאיר הוא דאמר ב"ד מביאים ולא ציבור וכו'.

ח' סק"ד (קטע "והנה עיין ברש"י").

ו' ע"א, רש"י ד"ה בין לר' יהודה.

ח' סק"ד (קטע "והנה עיין ברש"י").

ו' ע"א, רש"י ד"ה ודלמא מעוטי הוו.

כ"ב (קטע "הנה עיין לקמן").

ו' ע"א, רא"ש ד"ה ומ"ל דרובא הוה.

כ"ב (קטע "ועיין שם הרא"ש" וקטע אחרון).

ו' ע"ב, ר"ח (נדפס בש"ס וילנא בדף ח' ע"א) ("והוא הדין אם אין זה הכהן המשיח מופלא").

פ"א.

ו' ע"ב, רא"ש ד"ה שהוראת.

נ"ט (קטע "ועיין ברא"ש").

ז' ע"א, הורה עם הציבור ועשה עם הציבור וכו'.

ה' (קטע "והמרומי שדה"), נ"ט (קטע "ועיין לקמן").

ז' ע"א, עד שוורו לבטל מקצת ולקיים מקצת.

פ"ז, פ"ח.

ז' ע"א – ז' ע"ב, חטא עם הציבור מתכפר לו עם הציבור היכי דמי וכו' אמר רב פפא וכו'.

ע"ט (קטע אחרון).

ז' ע"א, רש"י ד"ה ומביא אשם ודאי. פ"ז.

ז' ע"א, רש"י ד"ה כשבה או שעירה. נ"א (קטע ראשון).

ז' ע"א, רש"י ד"ה והא הוראה דידי'. ע"ח (קטע ראשון), ע"ט (קטע וכן יוצא מדברינו").

ז' ע"א, ר"ח (נדפס בש"ס וילנא בסוף דף ח') בענין מנלן שאין מביאין פר העלם דבר אלא בדבר ששגגתו בחטאת קבועה. צ"ח (קטע "והנה עיין").

ז' ע"א, רא"ש ד"ה או כלך.

ע"ט (קטע "ובאמת מדברי").

ז' ע"א, רא"ש ד"ה שאין ב"ד חייבין (הראשון).

ע"ט (קטע "ובאמת מדברי").

ז' ע"א, רא"ש ד"ה שאין ב"ד חייבין (השני).

ח' סק"א סק"ג.

ז' ע"א, רא"ש ד"ה ה"ד הא דקאמרת. נ"ב (קטע "ועוד י"ל").

ז' ע"ב, סבר אביי למימר וכו' אמר לי רבא וכו' ותוס' שם.

ע"ט (קטע "והנה עיין לקמן" ולהלן שם).

ז' ע"ב, הוא בחלב המכסה על הקרב והן בחלב שעל הדקין.

ע"ט (קטע "והנה לקמן בסוגיית").

ז' ע"ב, לפי שיצאת עבודת כוכבים לדון

בעצמה יכול יהו חייבין על עקירת מצוה כולה וכו'.

מ"ח (קטע "ברם לכאורה").

ז' ע"ב, מחלוקת רבי ורבנן במשיח בעבודה זרה.

ע"ט ("ולפי זה יוצא").

ז' ע"ב, תד"ה דיתבי.

ע"ט (קטע אחרון).

ח' ע"א, נאמר כאן עלי' ונאמר להלן עלי' וכו'.

א' סק"א, קי"ב (קטע "והנה עיין").

ח' ע"א, נשיא יליף מצות מצות.

קי"ב (קטע ראשון ולהלן שם).

ח' ע"א, מאי נייתי.

צ"ח (קטע "והנה לכאורה").

ח' ע"א, רש"י ד"ה וכן המשיח.

פ"ז.

ח' ע"א, רש"י ד"ה נייתי פר.

צ"א (קטע "מיהו אכתי").

ח' ע"א, רא"ש ד"ה מה להלן.

צ"ח (קטע ראשון), קי"ב (קטע "והנה עיין בהסוגיא").

ח' ע"ב, אמר רב יצחק בר אבדימי נאמר ואשם בחטאת וכו' ונאמר ואשמו בציבור וכו'.

א' סק"א.

ח' ע"ב, אף ואשמו בציבור בחטאת קבועה. ע"ז, קי"ב (קטע "ועיין עוד").

אין חייבים על טומאת מקדש וקדשיו. ע"ז.

רש"י ד"ה אין ב"ד חייבים.

ע"ז.

רש"י ד"ה מנא הני מילי.

ע"ז.

ח' ע"ב, רא"ש ד"ה אין חייבין על שמיעת קול (בשם הרמ"ה).

ל"ב (קטע אחרון), ע"ו.

ח' ע"ב, רש"ש בענין אם מרובה בגדים פטור מחטאת יחיד.

ע"ח (קטע "ועיין בקרן אורה").

ט' ע"א, ומה הן מביאין קרבן עולה ויורד ר"א אומר הנשיא מביא שעיר.

צ"ח (קטע "ועוד נראה").

ט' ע"ב, יצא זה שאין קרבנו שוה לקהל. ע"ח (קטע "ועיין בקרן אורה").

ט' ע"ב, רש"י ד"ה א"כ נשיא.

ע"ט (קטע "ובאמת גדולה").

ט' ע"ב, רש"י ד"ה אלא בטומאת מקדש. ק', קי"ב (קטע "ברם צ"ע מלשון").

ט' ע"ב, רש"י ד"ה אמר רב פפא. ק'.

ט' ע"ב, רא"ש ד"ה נשיא נמי.

ע"ט (קטע "ובאמת גדולה").

י' ע"א, חטאו עד שלא נתמנו ואח"כ נתמנו הרי אלו כהדיוטות ר"ש אומר אם נודע עד שלא נתמנו חייבים ומשנתמנו פטורים. פ"ט (קטע "ונראה לומר"), ק"ח.

י' ע"א, פרט לנשיא שנצטרע, ורש"י ורא"ש על זה.

קי"א, קמ"ד בההערה (קטע "מיהו בגליון").

י"א ע"א, מעם הארץ פרט למשיח.

נ"ט (קטע "ועיין לקמן בדף ז"), ע"ח (קטע ראשון), ע"ט (קטע "מיהו לכאורה").

י"א ע"א, בעא מיני רבי זירא מרב ששת אכל ספק חלב כשהוא הדיוט ונתמנה ונודע לו על ספקו מהו וכו'. קי"ט.

י"א ע"א, כגון שאכל חצי כזית חלב כשהוא הדיוט ונתמנה והשלימו ואח"כ נודע לו וכו'.

קכ"ח (קטע "והנה לכאורה מוכח").

י"א ע"א, כגון שאכל חצי כזית חלב כשהוא הדיוט ונתמנה ועבר והשלימו וכו'. קכ"ח (קטע "והנה בצירור").

י"א ע"א, מאי בינייהו אמר רב המנונא מומר לאכול חלב ומביא קרבן על הדם איכא בינייהו.

י"א (קטע אחרון), י"ב (קטע "ולפי זה יוצא").

י"א ע"א, אלא הכא באוכל נבלה לתאבון ונתחלף לו בשומן ואכלו קמיפלגי וכו' לאו מומר הוא.

י"א (קטע אחרון).

י"א ע"א, רש"י ד"ה קמ"ל (השני).

קכ"ח (קטע "ברם עיין ברש"י").

י"א ע"א, רא"ש ד"ה הכא ב"ע.

קי"ז (קטע "ברם עיין ברא"ש").

י"א ע"ב, אף נשיא שאין על גביו אלא ה' אלוקיו.

ע"ח (קטע "ובענין").

י"א ע"ב, התם לא כייפי אהדדי.

ק"ד (קטע "ועיין בסנהדרין").

י"א ע"ב, התם שבט הכא מחוקק.

קפ"ו (קטע "ואולי יצויר").

י"א ע"ב, ואין מושחין מלך בן מלך ואם תאמר מפני מה משחו את שלמה מפני מחלוקתו של אדוניהו.

ק"י (קטע "ובאמת").

י"א ע"ב, רש"י ד"ה אין בין (גירסת המסורת הש"ס בדבריו).

ע"ח (קטע "ועיין בתוס").

י"ב ע"א, יכול משוח מלחמה ת"ל והכהן המשיח שאינו משיח על גביו.

ע"ח (קטע "ובענין").

י"ב ע"א, מתני' דלא כרבי מאיר וכו'.

קל"ג (קטע "והנה בסוגיית").

י"ב ע"ב, דברים שבין כהן גדול לכהן הדיוט וכו'.

ק"ה (קטע "והנה עיין לקמן" וקטע "ולפ"ז").

י"ב ע"ב, וכולן נוהגין במרובה בגדים.
 ע"ח (קטע "ועיין בקרן אורה"),
 ק"ה (קטע ראשון).

י"ב ע"ב, וכולן אין נוהגין במשוח מלחמה
 חוץ מה' דברים וכו'.
 ע"ח (קטע "ובענין" וקטע "ברם
 אכתי קשה").

י"ב ע"ב, אין לי אלא שעבר מחמת קריו
 עבר מחמת מומין מנין ת"ל וכו'.
 קט"ו (קטע "ולכאורה" וקטע
 אחרון).

י"ב ע"ב, רש"י ד"ה ופליג.
 ע"ח (קטע "ובענין"), קל"ג (קטע
 "מיהו עיין עוד לקמן" וקטע "והנה
 כשהזכיר").

י"ב ע"ב, קרן אורה בענין אם מרובה בגדים
 פטור משגת מעשה.
 ע"ח (קטע "ועיין בקרן אורה").

י"ג ע"א, שיהא (פר כהן המשיח) ראשון
 קודם לפר העדה בכל מעשיו.
 ע"ח (קטע "והנה אם נאמר").

י"ג ע"א, כהן קודם ללוי שנאמר וכו' לוי
 קודם לישראל שנאמר וכו'.
 קנ"א (קטע ראשון).

י"ג ע"א, רש"י ד"ה בכלל ארור.
 קע"ט (קטע "ולפי רש"י").

י"ג ע"א, רא"ש סד"ה משוח.
 ק"ה (קטע "ולפי זה בודאי").

י"ג ע"א, רא"ש ד"ה מרובה בגדים.
 קל"ב.